

Di Krieshon Bifo Di Jenesis Krieshon

Cecil N. Wright

Introduction

Aw ɔltin bigin? Usay ɔltin kɔmɔt? Aw wi go eksplen galaksi dən we de fa from trilyon layt ia? Ustəm dən mek Evin, El, Enjel en Dəbul dən? Dən bin mek dən bifo di Jenesis krieshon?

Wi bigin fə si se di səs fə ɔltin na səs we pas mɔtalman we get pawa pas ɔlman, səns en səs we get gud abit wit etiks.

I at fə wi maynd we get end fə ɔndastand di konsept fə se nə bigin en nə dən, we na ETENITI. Bət Gəd de ɔlsay; dat na I bin de ɔltəm, i de naw en i go de ɔltəm. Istri sho se ɔl sivilizayshon dən dən wɔship səm kayn pɔsin we pas am en biliv se layf we pas di layf we de na dis wəl. Sələmən bin tək se Gəd put dis want insay mɔtalman. insay “I dən put tin dən bak we go de sote go na mɔtalman at; bət stil dən nə ebul fə ɔndastand wetin Gəd dən du from di biginin te to di end.” (Ekli 3: 11-12)

Table of Contents

Evin en El

Di Enjel dən fə Jiova

Enjel dən

Dəbul dən

Chapta 1

Evin en El

Dən mek evin o i bin de ɔltəm?

Di selestial Evin na di say we Gəd de. Bikəs Gəd de ɔlsay, i de ɔltəm, en bikəs Evin na in ples, dat min se Evin fə dən de ɔltəm. Dis na di evin usay di wan dən we de du wetin rayt go de sote go. Bət enjel dən bin de de we “Gəd mek evin en di wəl we nə de na evin” jəs lək aw di kwəstyon we Gəd aks Job sho. “Usay yu bin de we a mek di wəl fawndeshon? ... kəna ston na ples we di mənən sta dən bin de siŋ togəda en ɔl di enjel dən bin de ala wit gladi at?” (Job 38:4-7)

Kəment: So, di mənən sta en enjel dən bin de we dən mek ɔltin. I nə sho ustəm Gəd mek dən.

Evin as di ples we God de no fo konfyus wit di:

a. Evin we de komot na di skay we de tok bot di evin we de na di atmosfere, as ‘bod den na evin’ o ‘klawd den na evin.’ (Matyu 6: 26; 8: 20; Di Apasul Den Wok [Akt] 10: 12; 11: 6; Jems 5: 18)

b. Sidereal hevens, di rijon we di ‘san,’ ‘mun,’ en ‘sta den’ de. (Jenesis 1: 14-16; Sam 8: 3-4; Matyu 24: 29,35; Mak 13: 15,31; Di Ibru Pipul Den 11: 12; Revaleshon 6: 14; 20: 11)

Wetin bot El, get i bin de oltam o na den mek am?

Wat di krieshon we de na evin we get rayt spirit pipul den, enjel den, nid no bin de fo El te Setan, en in angul den ton agens. “If God no bin sori fo enjel den we den sin, bot i trowe den na elfaya en put den na chen den we dak dak so dat den go kip den te di jomment go kam.” (Pita In Seken Leta 2: 4-5)

Koment: Den translet di wod “El” from di Grik wod Tartaroosas en tartaroo we Strong in Konkodans gi in minin as “di dip dip ol na Edis; fo put den na jel we den go sofa sote go.” So, i tan lek se den sen di enjel den we no gri fo tek di govmant na di Tartarus sayd na Edis, we na ples fo shot tem te den sen den fo mek den sofa sote go, El.

“Di enjel den we no bin de insay den yon pozishon we den get pawa, bot den lef den rayt ples fo de , i don kip in chen den we go de sote go onda dak daknes te di jomment fo di big de.” (Jud 6)

Koment: Enitem we den mek El, den bin de mek am en kip am fo di wan den we ton agens di govmant en di wan den we wiked we den day di sekon tem. Som oda diskriphon den na:

1. ‘forna we get faya; [we] pipul den go kray en kray tit.’ (Matyu 13: 42)
2. ‘di faya we go de sote go we den don redi fo di debul en in enjel den.’ (Matyu 25: 41)
3. ‘perdition,’ (destruction) nato fo di wan den we no de du wetin rayt. (Leta Fo Filipay 3: 19)
4. ‘dest we go de sote go from di Masta in fes en from di glori we i get fo in pawa.’ (Seken Leta Fo Tesalonayka 1: 9)
5. ‘di sekon day.’ (Revaleshon 2: 11)
6. ‘trowe layf layf wan insay di lek we get faya en brimston, ... den de mek den sofa de en net sote go.’ (Revaleshon 20: 10)
7. ‘lek we de bon wit faya en brimston, sof.’ (Revaleshon 21: 8)

Di Enjel Fō Jiova

We Mozis bin want fō no Gōd in nem so dat i go tel in Ibru brōda dēn na Ijipt, Gōd bin se in na "MI NA MI BI", en insay shot fōm we I bin de tōk bōt insef lēk aw A BI. (Eksodōs 3: 14) Dōn i tel di əlda dēn na Izrel se Jiova, we na dēn gret gret grarpa dēn Gōd, dōn apia to am. Di difrens na dat Gōd bin tōk bōt insef sōbjektiv wan, insay di fōs pōsin (MI NA), we Mozis go tōk bōt am əbjektiv wan, insay di tōd pōsin (HE [WE] IS = Jiova).

While there are multitudes of angel of God , i tan lēk se 'Jiova in enjel' o 'Gōd in enjel' (a) difren frōm di əda enjel dēn, en (b) bōku tēm dēn kin ikwal to Gōd insef, lēk se na wan pan di mēmba dēn na di Gōd en i go mōs bi se na di wan we dēn kōl 'di enjel we de nia am' (literally, 'of his face') insay Ayzaya 63: 9.

"Di enjel fō Jiova' o 'fō Gōd' insay di Ol Tēstament bin ebul fō du am fayn fayn wan dōn bi di mēmba fō di Gōd we leta bi bōdi as Jizōs Krays (Jōn 1: 1-3,14

Old Testament refrens

(a) Jēnesis 16: 7-14: 'Jiova in enjel' apia to Ega, we na Sera in savant, we i de rōnawe pan in masta, en tel am fō kam bak, 'en i kōl PAPA GōD we tel am se: "Na yu." wan Gōd we de si.'

(b) Jēnesis 18: 1 - 19: 28: Tri 'man' bin apia to Ebraam, we dēn no se wan pan dēn na 'Jiova' (18: 13-33; 19:27) – na mēmba fō di Gōd; en di əda tu, we dēn kōl 'enjel' (19: 1,15), bin go na Sōdōm en go fēn Ebraam in brōda in pikin, Lōt, en sev am en in famili frōm di pwēl pwēl we dēn pwēl da siti de.

(c) Jēnesis 21: 8-20: 'en Gōd in enjel kōl Ega kōmōt na əvin [we leta], en aks am se, Ega, wetin de apin to yu? Bikōs Gōd dōn yeri di bōbō in vōys usay i de. Grap, es di bōbō en ol am na yu an; bikōs a go mek i bi big neshōn.' (vs. 17-18)

(d) Jēnesis 22: 1-19: 'Jiova in enjel kōl am kōmōt na əvin en tel am se: "Ebraam, Ebraam," en i se, 'Nō le yu an pan di bōbō, . . . bikōs naw a no se yu de fred Gōd, bikōs yu no dōn stop yu bōy pikin, we na yu wangren pikin, frōm mi. . . en Jiova in enjel kōl Ebraam fō di sekōn tēm kōmōt na əvin en tel am se: "Na misēf a dōn swe," na so PAPA GōD se, bikōs yu dōn du dis tin, en yu no tel yu bōy pikin, we na yu wangren pikin, se a go bles am bles yu,' en əda tin dēn (vs.11-17)

(e) Jēnesis 24: 1-67: Ebraam in langwej to in savant we i bin de sēn na di siti we nem Nāc na Mēsopotemia fō go get wēf fō in bōy pikin Ayzak: 'Jiova, di Gōd we de na əvin, we tek mi kōmōt na mi papa in os, en na di land usay a bōn, en we tōk to mi, en we bin swe to mi se, a go gi yu pikin dēn dis land; i go sēn in enjel bifo yu, en yu go tek wēf fō mi bōy pikin frōm de.' (v.7; cf. v.40)

Kōment: Di rayta (Mozis) de yuz wan figa we dēn kōl prolepsis, we dēn de tōk bōt sōntin bifo in tēm, lēk we dēn de tōk bōt Nēro we i bin smōl, pan əl we i no bin bi empara we i bin smōl. Semweso, Ebraam da tēm de we dēn tōk bōt na di stori we dēn bin de tink bōt no bin no Gōd wit di nem Jiova, bōt i bin sabi Gōd we get əlmayıti (lb. El Shadai) (Eksodōs 6: 2-3) – pan əl we di pōsin we rayt am bin no am.

(f) Jēnesis 31: 3-16: 'en PAPA GōD tel Jekōb se, "Go bak na di land we yu gret gret grarpa dēn bin de, en to yu fambul dēn; en a go de wit yu . . . En Gōd in enjel tel mi na drim Jekōb: . . . en i se [akōdin to Jekōb in ripot to in wēf dēn], . . . Mi na di Gōd fō Bētel [28: 10-22], usay yu ançynt wan pila, usay yu prōmis mi, grap naw, kōmōt na dis land, en go bak na di land usay dēn bōn yu.' (vs.3-13)

(g) Jēnesis 48: 15-16: 'I bles Josef en se, di Gōd we mi gret gret grarpa dēn Ebraam en Ayzak bin de waka bifo, di Gōd we dōn gi mi tin fō it əl mi layf dis de, di enjel we dōn fri mi frōm əl di bad tin dēn, bles di bōbō dēn; en mek dēn rayt mi nem pan dēn, en mi gret gret grarpa dēn Ebraam en Ayzak dēn nem; en le dēn bōku na di wōl.' (vs.15-16)

Koment: Dis na bin Jekob (Izrel) we bin de bles in pikin Josef en in granpikin den Ifrem en Manase. Di ‘enjel’ we de ya na di ‘Gōd in enjel’ we de na (f) ḡop, en den ikwal am wit Gōd insef, na dat mek i bi məmba fō di Gōd.

(h) Eksodos 3: 1-22: ‘Jiova in enjel apia to am [Mozis] insay faya we de kōmōt midul wan tik, en i luk, en si di bush de bōn wit faya, en di bush nō bin dōn it. En Mojis bin tok, “Ai garra ton nau, en aibin luk dis big big sing, wai det bush nomo bin bon.” We Jiova si se i tōn bak fō si, Gōd kōl am frōm di bush en tel am se: “Mozis, Mojis.” En i se, Na mi ya ... Pantap dat, i se, Mi na yu papa in Gōd, Ebraam in Gōd, Ayzak in Gōd, en Jekob in Gōd. En Mojis ayd in fes; bikōs i bin de fred fō luk Gōd. En Jiova se, a dōn si di sōfa we mi pipul den we de na Ijipt de sōfa,’ en ɔda tin den (vs.2-7a)

Koment: Den ikwal di ‘enjel fō Jiova,’ ‘Jiova,’ en ‘Gōd,’ dis pat.

(i) Eksodos 13: 21-22: ‘Jiova bin go bifo den [di Izrelayt den we den bin de travul frōm Ijipt fō go na Kenan]. na de na wan pila we get klawd, fō lid den na rod, en na net insay wan pila we get faya, fō gi den layt; so dat den go go de en net: di klawd pila de en di faya pila na net nō kōmōt bifo di pipul den.’

(j) Eksodos 23: 20-23: ‘Luk, mi [Jiova] sen enjel bifo yu, fō kip yu na di rod, en ker yu go na di ples we a dōn redi. Una tek tem lisin to am, en lisin to in vōys; nō mek i vēks; bikōs i nō go fōgiv una fō sin, bikōs mi nem de insay am. Bōt if yu lisin to in vōys en du ɔl wetin a de tōk; da tem de a go bi ənimi to yu ənimi den, en a go bi ənimi to yu ənimi den. Bikōs mi enjel go go bifo yu.’

Koment pan Eksodos 32 -33:

Afta wan sinful tin we apin na Mawnt Saynay we den de go na Kenan (Eksodos 32-33), Gōd pōnish Izrel bad bad wan en trētin fō it den en mek wan big neshōn we Mojis tek in ples. Mojis bin beg en Gōd bin gri fō mek den liv en go na Kenan, i prōmis fō sen ‘mi enjel’ bifo den en drēb di pipul den we de na di land (Eksodos 32: 34) bōt nōto if i nō tōk fōs se, ‘A nō go go ḡop insay yu midul; bikōs yu na pipul den we get stiff neck; so dat a nō go dōnawe wit yu na di rod.’ (Eksodos 33: 3b)

‘We di pipul den yeri den bad nyus ya [fō 33: 1-3], den kray, en nōbōdi nō wer ənamēnt pan am. En PAPA Gōd tel Mojis se: “Una na pipul den we get stiff neck; if a go ḡop midul yu fō wan mont, a go dōnawe wit yu; dat mek. naw pul yu ənamēnt den pan yu, so dat a go no wetin fō du to yu.” Den bin de kray, en pul den ənamēnt den, den nō eva wer den igen, en Gōd nō ‘dōn’ den. I bin rivens insef mo, en prōmis Mojis se, ‘Mi prezēns go go wit yu, en a go gi yu rest.’ Mojis ansa am se, ‘If yu nō go wit mi, nō ker wi go ḡop ya.’ En i aks Gōd fō sho am in glori as ashurant se in en di pipul den dōn get fayv na In yay en den go get in prezēns we den de travul. Fō ansa dis, Gōd bin mek Mojis go insay di skel we de na wan ston we in glori de pas, dōn i mek i si in bak bōt nōto in fes. (33:4-23)

As wan sikwil, wi notis insay di buk we nem Ditarənəmi se afta Izrel bin dōn rich nia 40 ia afta dat na di ist pat na di Jōdan Riva, Mojis insay in fayvel adres jōs bifo i day en Jōshwa bin de lid den go na di west pat fō krōs Jōdan insay Kenan, bin tōk bōt difren wōndaful tin den we bin apin na di rod, we sho aw Jiova bin rili de wit den ɔl di tem pan ɔl we den nō bin de chenj chenj tem afta tem en i bin de pōnish den difren we den. En insay 1: 32-33, Mojis bin de tōk bōt aw i bin tel den na Kedesh-Bania se, ‘Jiova una Gōd ... bin go bifo una na di rod, fō luk fō una ples fō mek una tent den, na faya na net, fō sho una us we una fō go, en na di klawd na de’ – we na di sem tin we Gōd bin dōn prōmis bifo di sinful tin we wi dōn tōk bōt na Saynay (en verify wi analisis ḡop fō Eksodos 32-33). Bōt di big pipul den bin dōn so tōn agens di gōvment na Kedesh, nia di bōda na Kenan, so Gōd bin pōnish den bay we i bin put den tem fō go na Kenan te 40 ia afta den kōmōt na Ijipt, we ɔl di wan den we bin tōn agens di gōvment bin fō dōn day na di emti land usay pōsin nō go ebūl fō liv.

End Comment on Exodus 32-33

(k) We Izrel bin kamp na di ples dən we nō gət bətə wata na Moab we de na di ist pat na di Jədan we de nia Jəriko, ‘Jiova in enjəl’ bin de insay fə mek di prəfət Belam we bin gridi, nō swe di Izrelayt dən fə di kiŋ na Moab Balak. (Di Nəmba Dəm 22: 22-38) En insay vas 35-38 i tan lək se ‘Jiova in enjəl’ en ‘Gəd’ ikwal.

(l) Afta Izrel dən setul na Kenan, ‘Jiova in enjəl’ bin de apia wan wan təm to difren pipul dən fə spəshal tin dən:

a) To Izrel na Bokim, fə korekt dən fə we dən nō drəb di pipul dən we de na Kenan go di extent bin komand dən – en sho se na in na di wan we pul dən komot na Ijipt. (Di Jəj Dəm 2: 1-5)

b) to Gidion na Əfra, fə pik am fə fri Izrel frəm di Midianayt dən we dən bin de mek i səfa – en dən no am as Jiova. (Jəj 6'11-14)

c) to Manoa in wəf, en leta to Manoa, fə tək se dən go bi Samsin in mama en papa – en dən kam fə no se dən dən si Gəd. (Di Jəj Dəm 13: 2-25)

d) to Devid nia di threshing floor na Arauna, afta i bin stop wan sik we Devid bin briŋ kam bay we Devid bin nəmba di pipul dən as fə fet we nō gət rayt fə fet, en usay Devid bin kənfes to am in sin. (Səken Samiel 24: 15-17; kəmpia Fəs Kronikul 21: 18-27)

e) to Ilayja, na di wildanəs we de na di sawt pat na Bia-shiba we i bin de rənawə go na Əreb frəm wiked Jezibel na Jəzriəl afta we i kil di lay lay prəfət dən we i bin dən de səpət. (Fəs Kiq 19: 1-8)

f) to Ilayja bak leta, bət wan mishən to kiŋ Ahazaya na Sameria, we bin de fən infəmeshən bət Beal-zibəb, di gəd na Əkrən. (Səken Kiq 1: 1-16)

g) go na di kamp fə di Asriian dən jəs ausayd Jerusələm, fə bit am en sev di siti frəm atak en pwəl. (Səken Kiq 19: 35-36)

h) na di prəfət Zakaraya, we bin de nia di end fə Juda in slev na Babilən, fə tel am bət am en mek pipul no bət di tin dən we gət fə du wit am, lək aw dən tək bət am na di fəs siks chapta dən na di Buk we Zakaraya rayt. Dən kəl am ‘di enjəl we tək to mi’ en ‘Jiova in enjəl.’ (di las wan na 1: 11, 12: 3: 1, 5, 6)

Kəment: Pan əl we (4) to (8) nō de sho ‘Jiova in enjəl’ igen lək aw dən bin dən tək bət am trade, natin nō de insay dən kəntəks fə protəkt dənsef fə tək bət pəsin we de na di Gəd biznəs pas wan enjəl we Jiova sən we i mek. En na di sem tin we i kam pan di əda tri skripchə dən we tək bət ‘Jiova in enjəl’ we nō tək bət eni patikyula təm fə sav – dat na, Sam 34: 7; 35: 5,6 – bət gət rəfrəns to dən ministri fə Gəd in oli wan dən, lək aw di əda wan dən de du.

Nyu Təstament rəfrəns

We wi de tək bət Mozis, Di Apəsul Dən Wok [Akt] 7: 30-32 se: ‘We fəti ia dən, wan enjəl apia to am na di wildanəs na Mawnt Saynay, insay di faya we bin de na di bush.: en as i kam nia fə si, PAPA GəD in vəys kam se, mi na yu gret gret granpa dən Gəd, Ebraam en Ayzak en Jekəb dən Gəd.’ En 7: 38 se, ‘Dis na di wan we bin de na di chəch (assembly) na di wildanəs wit di enjəl we bin de tək to am na di mawnten Saynay, en wit wi gret gret granpa dən’ – we dən tək bət insay di Pentatyuch as ‘Jiova in enjəl’. en sho se in na Jiova, dat min se na pəsin we de pan Gəd biznəs. Bət dən vas dən ya na Di Apəsul Dən Wok [Akt] de sho se di enjəl we dən tək bət na di sem wan pan əl dən tin ya.

Neks wi gət Fəs Ləta Fə Kɔrint 10: 1-4, lək dis: ‘Brəda dən, a nō want mek una no se wi gret gret granpa dən əl bin de ənda di klawd, en dən əl bin pas na di si; en dən əl baptayz to [Gr. insay] Mozis insay di klawd en insay di si; en dən əl bin de it di sem spiritual it [mana]; en dən əl bin de drink di sem spiritual drink [wata we dən bin de gi frəm wan rək na Əreb en na Kedəsh-bənnia]: bikəs dən bin de drink pan di spiritual rək we bin de fala dən: en di rək na Krays.’

Di rial say we da drink de kōmōt na a Spirit Bi, nōto di fizik rōk we no get layf we i kōmōt. Da Biin de na bin ‘Krays,’ wan ‘spiritual rōk.’ EN ‘I FCLO DĒM.’ Dat go min se na in na bin di mēmba fō di Gōd we bin go wit Izrel frōm Ijipt to Kenan, en i bin stil de du mirekul savis difrēn tēm dēn na di land na Kenan bak, en bak na in bin apia to dēn fōs fōs papa dēn, Ebraam, Ayzak , en Jekōb, lēk aw wi bin dōn tōk bōt am op frōm di biginin. Bōt we i ‘bi bōdi, en de wit wi ... as ... di wangren pikin we di Papa bōn’ (Jōn 1: 14), Gōd in enjel dēn bin stil de we bin de sav difrēn tēm dēn, bōt nōbōdi no bin kōl ‘di Masta in enjel’. o ‘fō Gōd,’ we dēn bin dōn kōl am, en i tan lēk se na in cōmcu.

Kōment: Dēn bin put di Izrelayt dēn insay Mozis, we na bin bōdi we dēn bin fri frōm di Ijipshian slev. Kristian dēn de put dēnsef dōn insay Krays in blōd, we na dēn spiritual fridōm frōm di slev we sin de du.

Chapta 3

Enjel

Enjel in Jeneral

Dēn kin translet di wōd ‘enjel’ frōm di Ibru wōd malak en di Grik wōd aggelos – ol tu min mēsenja o ejen.

Enjel (in di mōs kōmōn yus fō da wōd de) en dēbul na spirit pipul dēn. Dēn no get bōdi lēk mōtalman, pan ol we sōntende enjel dēn dōn apia lēk mōtalman en i tan lēk se sōm dēbul dēn kin lēk o lēk mōtalman bōdi bad bad wan.

Gud enjel en enjel dēn we dōn fōdōm – Gōd en Setan in enjel dēn de. Spirit tin dēn de bak we dēn kōl dēbul en we Setan de kōntrol. Dēn tōk bōt enjel dēn bōku tēm insay di Baybul. Dēn kin tōk bak bōt dēbul dēn as “dēbul,” “dōti spirit” en “bad spirit.”

Angelic Hierarchy

Insay in vishōn we i bin de na di Ayland na Patmos, Jōn rayt se: ‘En a si di sēvin enjel dēn we tinap bifo Gōd’ (Reveleshōn 8: 2) – we pipul dēn kin tek as ‘aki enjel dēn,’ pan ol we dat no mek am klia bay di Oli Rayt. Bōt di Cambridge Bible Commentary on the New English Bible (1965) Se ‘Di difinit atikul sho se wi fō tek dēn pipul ya as di sēvin ay enjel dēn; dēn na bin Gebrēl (we se na Lyuk 1: 19, ‘A tinap fō Gōd’), Maykel, Rafael, Yuriel, Reguel, Sarakael, en Remiel (=Jērimiel we dēn tōk bōt na di not na 6: 11). Dis na di nem dēn we dēn gi na Inok 20 [insay di pseudepigrapha]. Na Maykel en Gebrēl nōmō dēn nem na di Baybul. Rafael na wan pan di men pipul dēn we de insay di buk we nem Tobit (insay di Apōkrifa) en i se, ‘Mi na Rafael, wan pan di sēvin oli enjel dēn, we ... go insay bifo di Oli Wan in glori.’ (12:15)

Kōment: “Pseudepigraphal” na wok o teks we dēn se di pōsin we rayt am nōto di tru tru pōsin we rayt am. Dēn bin gēda di buk we Inok rayt frōm di Ju pipul dēn raytin we dēn biliv se dēn rayt am frōm di ia 150 bifo Krays.

Kōment: Bōt fō tinap bifo Gōd no kin bi ol wetin i nid fō mek enjel bi ay enjel o fō no se na so i bi. Bikōs Jizōs bin se: ‘Una no tek wan pan dēn smōl pikin ya [dēn ɔmbul pipul ya we biliv insef, vas 3-6]; bikōs a de tel una se na evin dēn enjel dēn de si mi Papa we de na evin in fes ɔltēm’ (Matyu 18: 10). En Gebrēl se, ‘A ... tinap bifo Gōd’ (Lyuk 1: 19); yet di skripchō dēn no kōl am ‘akēnjel’ pan ol we di pseudepigraphal buk we Inok rayt.

I tan lèk se rank de bitwin enjel dèn bay we dèn yuz wòd ‘akènjeł,’ klia wan, we min di enjel we ay pas ɔl, we de tu tèm insay di Nyu Testament. Wan ples na Fòs Leta Fò Tesalonayka 4: 16 , usay di difinit atikul, pan ɔl we dèn yuz am fò translet, dèn nò put am na di Griek téks, èn so dèn kin ɔndastand am as ‘akènjeł,’ èn dat mek i alaw fò mek dèn get mò èn so wan kategori fò ay enjel dèn. Bòt i apin bak na Jud 9, usay dèn gi Maykel in nem èn kòl am ‘di ay enjel,’ lèk se i de sho se na in wangren, pan ɔl we Jud bin sabi di lay lay buk we Inòk rayt.

Bòt wi no get limit pan skripchò dèn, to di wòd ‘akènjeł,’ fò sho se dèn get rank bitwin di enjel dèn. Bòt wi go tòk bòt tu ɔda wan dèn nòmò na dis poynt.

(a) Insay Pita In Seken Leta 2: 4 èn Jud 6, dèn tòk bòt enjel dèn we bin dòn sin, èn Jud tòk mò se dèn ‘nò bin kip dèn yon prinsipal, bòt dèn lèf dèn rayt ples fò de.’ Dis min ɔl tu di rank èn asaynmènt to patikyla ples èn risponsibiliti.

Kòment: Sontin we “implied” na posin in intapritesò.

(b) Dòn bak, Pita In Fòs Leta 3: 22 tòk bòt Jizòs Krays, we de na Gòd in raytan, we dòn go na èvin; enjel dèn èn di wan dèn we get pawa èn pawa dèn we dèn de put ɔnda am.’ I go bi se ‘otoriti’ èn ‘pawa’ get refréns to kategori dèn fò enjel dèn we get speshal asaynmènt èn risponsibiliti pas fò mek pipul dèn we nòto enjel – jòs lèk aw insay Leta Fò Filipay 1: 1 wi si se da lèta de adres to ‘òl di Sent dèn insay Krays Jizòs we de na Filipay, wit di bishòp èn dikon dèn’ – we nò min se di ‘bishòp dèn’ èn ‘dikon’ dèn nò bin bi ‘sent,’ bòt dèn bin de tòk se na oli pipul dèn we get speshal wok èn wok dèn we dèn gi dèn.

Kòment: Baybul transleshòn dèn afta di Kiñ Jems Baybul jòs get ovasia pas “bishòp.” We dèn bin de translet di Kiñ Jems Baybul di Chòch na Ingland bin get pozishòn ɔ ɔfis fò bi Bisop. Bikòs Kiñ Jems na bin di edman fò di Chòch na Ingland, i bin tel dèn fò mek di Kiñ Jems Baybul gri wit wetin di chòch na Ingland bin de tich èn du tin. Dèn tòk bòt di wòd bishòp insay wan buk we nem A Kingdom Not Made With Hands, BbleWay Publishing.

(1) CHERUBIM (plural of cherub). Dis na di fòs wan dèn we dèn tòk bòt èn i tan lèk se dèn de pan di wan dèn we ay pas ɔl.

(a) Afta Adam èn Ivi dòn sin èn drèb dèn kòmot na Idèn. Gòd ‘put di Cheròb dèn na di ist pat na di gadin na Idèn, èn sòd in faya we de tòn ɔlsay, fò kip di rod fò di tik we de gi layf’ (Jénésis 3: 24). Bòt na ya, dèn nò tòk bòt di cheròb dèn.

(b) Tu figa dèn we dèn mek wit ‘cherubin’ we dèn mek wit gold èn we tinap na di tu ènd dèn na di sòri-at sidòm ples oba di bòks fò di agrimènt na di Ples we Oli Pas ɔl na di Tèmbul we Gòd bin mek Mozis bil na Mawnt Saynay afta we Izrel dòn fri fròm Ijipshian slev. Na de Gòd bin pròmis fò mit Mozis èn ‘kòmyunit’ wit am ‘fròm di say we dèn de sidòm fò sòri-at, fròm bitwin di tu cheròb dèn we de pan di bòks fò di testimoni.’ – di implikashòn na dat di ‘cherubin’ na bin wan pan di ay ɔda ɔda tin dèn we dèn mek. . ikwal to di Ples we Oli Pas ɔl na di Tèmbul) fò kòrekt to di wan dèn we de na di Tèmbul, pas nòmò we big èn we de de difréne we. Èn ɔl di wòl dèn na di ‘os’ (Tèmpl) bin get ‘cherubin’ figa dèn we dèn kòt pan dèn, we dèn bin de chenj chenj wit pam tik dèn, insay èn na do, èn di èntret èn in domòt bak bin get.

(d) Di tèm we Juda bin de na Babilòn, èn nia di riva Keba, ‘di èvin opin’ to di pròfet Izikel, èn i ‘si vishòn dèn bòt Gòd,’ di fòs vishòn dèn bin sho ‘di kayn we we tan lèk 4 tin dèn we get layf’. nia di riva (Izikel 1: 1-28), we leta dèn bin no se na ‘cherubin’ (10: 1-22); èn insay wan vishòn we dèn bin si afta dat bòt wan tempul we dèn dòn mek bak (40: 1-47: 5), dèn bin kòba in wòl èn domòt dèn wit ‘cherubin’ èn pam tik dèn we dèn bin de chenj chenj (41: 18-25). Èn dèn diskripshòn dèn de mò ditayli pas di wan dèn we bin dòn de bifo – densef difréne smòl.

(e) Di wangren tin we dən tək bət 'cherəb' na di Nyu Testament de na Di Ibru Pipul Dən 9: 5 usay dən tək bət 'di cherəb dən we get glori we de kəba di səri-at- sidəm ples' na di təmpul we de na dis wəl.

Kəment bət 4 tin dən we get layf:

Eni wan pan di 4 tin dən we Izikəl bin mek 'bin tan lək mətalman,' pas nəmə dən əl bin get 4 fes ən 4 wing, ən di fut we de dən bin tan lək kaw pikin in fut.' ən 'i bin de shayn lək kəpa we dən dən bən.' Dən bin get 'man in an dən bak ənda dən wing dən na di 4 say dən.' As fə di kayn we aw dən fes tan, dən get di fes we pəsin get; ən dən 4 bin get layon fes na di rayt say; ... di fes fə wan əks na di left say; ... bak di fes fə igl (we de agens man in fes)' (1:4-9)

'As fə di kayn we aw di tin dən we get layf tan lək [ədasay]. Dən bin tan lək faya we de bən, tan lək təch: di faya bin de go əp ən dən midul di tin dən we get layf; ən di faya bin brayt, ən laytin kəmət na di faya. Ən di tin dən we get layf bin rən ən kam bak lək laytin we de shayn.' (1:10-14)

Biay eni wan pan dən 'layv krichə' ya we Izikəl bin si di fəs vishən, i si wan wil we bin de mek pəsin want fə no mə ('lək bəril [hence, blueish green-blue in hue]' ən 'as it were a wil insay wan wil') na di wəl fə eni wan pan dən 4 fes dən. Ən di 'rim dən na di wil dən bin 'ay ən dən bin de mek pipul dən fred; ən ... ful-əp wit yay rawnd rawnd.' We di tin dən we get layf bin de muf, di wil dən bin de muf wit dən; ən we dən es dən əp from di wəl, dən kin es di wil dən əp – bikəs 'di spirit [ə, layf] fə di tin we get layf bin de insay di 'wil dən.' (1:15-21)

End kəment bət 4 tin dən we get layf

(2) SERAFIM (plural fə 'seraf') - rili min faya wan dən, so dat we dən luk dən, dən go dən tan lək di 'cherubin' we Izikəl bin si – dat min se, 'lək faya we de bən,' ə səntəm lək laytin.

Kəment: Na wan təks nəmə dən tək bət Sərafim – we de tək bət wan wəndaful vishən we Ayzaya bin si bət di glori we Jiova get we dən kəl am fə bi profət əfis, wit 'di sərafim' as pat pan Jiova in kət.

'Insay di di ia we kiç Uzaya day, a si PAPA GƏD sidəm na wan tron we ay ən əp; ən in tren bin ful-əp di təmpul. Di sərafim dən bin tinap əp am, ən eni wan pan dən get siks wing; i kəba in fes wit tu, ən i kəba in fut wit tu, ən i flay wit tu. Ən wan kray to əda pəsin [literally, this to this], ən se 'Oli, Oli Oli na PAPA GƏD we get pawa; di wəl ful-əp wit in glori. Ən di fawndeshən dən na di mawnten shek we di pəsin we de ala ala, ən di os ful-əp wit smok. Brom deya aibin tok, "Woe na mi! bikəs a nə get wanwəd; bikəs mi na man we get dəti lip, ən a de midul pipul dən we get dəti lip, bikəs mi yay dən si di Kiç, PAPA GƏD we get pawa.'

'Dən wan pan di sərafim dən flay kam to mi, i ol layf kol na in an, we i tek wit di tong dən na di əlta, ən i təch mi mət wit am ən se, "Luk, dis dən təch yu lip; ən dən dən pul yu bad, ən dən dən fəgiv yu sin.' (Ayzaya 6: 1-7)

Bət na ya wi nə get eni diskripshən pas fə se eni wan pan dən bin get wing (siks pan dən, tu pan dən fə flay), fut, fes, an (we dən tink se na tu), ən dən bin ebul fə tək.

(3) TIN DƏN WE DE LAIF. Dən wan ya wi get na di Nyu Testament, insay di Buk we Revəleshən rayt, insay di vishən we Jən si bət di tron rum na di wan ol wəl na əvin. Dən bin get 4 pan dən, ən dən bin fiba di cherəb dən ən di sərafim dən we bin de insay di Ol Testament pan səm tin dən. Dən bin 'ful wit yay bifə en bien,' we bin de" na di midul pan di tron, ən rawnd bət di tron' – səntəm wan pan əl tu di say dən na di tron səf, ən na di tu say dən na di tron eria we dən elevet. 'Di fəs tin we Gəd mek bin tan lək layon, ən di sekən tin tan lək kaw pikin, ən di təd tən bin tan lək mətalman fes, ən di nəmə 4 tin bin tan lək igl we de flay. Ən di 4 tin dən we get layf, eni wan pan dən

get siks wing, en den ol ful-op wit yay rawnd en insay; en den no bin get rest de en net, en den bin de se: "Di Masta God, di Olmayti, we bin de, we de en we get fo kam, oli, oli, oli." (Revelation 4: 6a-8)

(4) ELDA DEN. 'Ron rawnd di tron, 4 en twenti [we de onda] tron den bin de [we i tan lck se den de rawnd di 4 'layv kricho den' en bak di men 'tron den' en di posin we de de]: en na di tron den a si 4 en twenti elda den sidom, we wer wayt klos klos den: en krawn we den mek wit gold na den ed.' (Revelation 4: 4) I tan lck se den pipul ya na mortalman.

Boku tem, di 'layv kricho den' en 'elda den: bin de du tin togeda. Fo egzampul,

(a) We di tin den we get layf bin de worship God, di elda den bin de joyn den. (Revelation 4: 9-11)

(b) We di Ship don win fo opin di buk we get di sevin sil den, 'di 4 tin den we get layf en di 4 en twenti elda den fcdom bifo di Ship ... En den sij wan nyu sij , Saying, Worthy art you' etc. (Revelation 5: 8-10)

(c) We boku boku enjel den en ol di tin den we den mek bin de joyn worship, 'di 4 tin den we get layf se Emen. En di elda den fcdom en worship.' (Revelation 5: 11-14)

(d) Wan oda tem, den se 'di elda den en di 4 tin den we get layf ... fcdom bifo di tron en na den fes en worship God.' (Revelation 7: 11-12)

(e) En we boku boku pipul den na evin bin de selibret di fcdom na Babilon 'di 4 en 4 elda den en di 4 tin den we get layf bin fcdom en worship God we sidom na di tron, . i se, "Emen; Aleluya bin de du am." (Revelation 19: 1-4)

Wan wan tem den bin de du tin fo densef.

(a) We Jon bin de kray bikos den no bin fen enibodi na di wan ol woi fo opin di buk wit sevin sil, 'wan pan di elda den tel [am] se, 'No kray,' bikos di Layon we komot na Juda trayb don win , fo opin di buk. (Revelation 5: 1-5)

(b) We den opin eni wan pan di fos 4 sil den na di buk, eni wan pan di 4 tin den we get layf bin tek den turn. we den de ala se, 'Kam,' fo ansa dis wan pan 4 os en rayda den go komot. (Revelation 6: 1-8)

(c) Wan oda tem 'di 4 en twenti elda den fcdom na den fes en worship God,' en den no tok bot di 4 tin den we get layf. (Revelation 11: 16-18)

(5) ENJEL DEN. Apat from di patikyula kategori den we wi bin don tok bot fo di tin den we de na evin we wi bin don tok bot insay di Ol en Nu Testament, boku oda wan den de we den jos kol di wod we big en we get mo tin fo du wit 'enjel den.' 'Boku enjel den bin de ... ten tawzin tem ten tawzin, en tawzin tawzin' we i bin tok bot wan tem as 'raun bot di tron' (at least 101,000,000, bot fo tru mo, bikos da nomba de represent wan tawzin tawzin nomba insay di sekon kategori usay i na tawzin [plural] of tawzin – ol tel, wan nomba we no de don staggering proportions) we de selibret di win we di ship win fo opin di sil den na di buk we wi don tok bot (Revelation 5: 11-

12). En insay di Buk we Reveleshon rayt, den tōk bōt enjel dēn, wan wan o grup, ɔlsay – lēk aw dēn de ɔdasay bak insay di OI en Nyu Testament. Di Ibru Pipul Dēn 12: 22 tōk bak bōt ‘nōbōdi bōku bōku enjel dēn’ we gēt fō du wit ‘di “Jeruselēm we de na evin.”

Mishōn fō Enjel dēn

As enjel dēn fō Gōd en Krays, dēn na ‘ɔl Spirit dēn we de sav, we dēn sēn fō du savis fō di sek fō di wan dēn we go gēt sev’ (Di Ibru Pipul Dēn 1: 14) – apat frōm eni ɔda mishōn kin de fō dēn na Gōd in big big en i tan lēk se na di wan ol wōl we no gēt limit. Bōku tēm, dēn no kin tōk bōt aw dēn luk. En sōntende, dēn dōn de de o nia de we dēn no si dēn. Bōt mō we mōtalman de si dēn dēn kin tan lēk man, en nōto ɔltem dēn kin no dēn as enjel – at ɔl, fōs – so dat ‘sōm dōn ɛnjōy enjel dēn we dēn no no.’ (Di Ibru Pipul Dēn 13: 2) En dēn kin de de we dēn no go si dēn. (luk Jēnesis 22: 21-35; kōmpia Sēken Kīj 6: 14-17)

Us we dēn go sav wi wan wan, dēn no tēl wi. Bōt dēn gi wi ɛgzampul dēn na ol tu di OI en Nyu Testament bōt sōm instans dēn fō savis we dēn dōn ɔlredi du, en dēn dōn tōk bōt sōm jeneral mishōn dēn.

Old Testament References to Angel’s service

1. Jēnesis 19: 1-22: Na ya wi gēt stori bōt ‘tu enjel’ (vs 1, 15) we bin kam na Sōdōm fō pwēl am en fō sev Lōt en in famili frōm di pwēl pwēl we dēn pwēl di siti. Bōt dēn tōk bak bōt dēn as ‘man’ (v.10, 12, 16) en dēnsēf bin dōn apia as dēn de to Ebraam wit ɔda pōsin we kam fō no se na Jiova (luk Jēnesis 18, en 16-22 mō) . Wi kin tōk bōt dēn tu tēm ya na Di Ibru Pipul Dēn 13: 2, we wi tōk bōt ɔp.
2. Jēnesis 28: 12; 31: 11: Enjel dēn apia to Jekōb insay drim. Insay wan, i si dēn de go ɔp en dōj bitwin evin en di wōl pan wan lada, we de sho dēn prezēns en ministri na ol tu di eria dēn en di tāyt rilayshōn bitwin di tu (cf. Jōn 1:51). Insay di ɔda wan, i go bi se di enjel na bin ‘Jiova in enjel.’ (luk 31: 13)
3. Sam 34: 7 : ‘PAPA GōD in enjel kam kamp rawnd di wan dēn we de fred am, en sev dēn.’ Dis kin bi di patikyula enjel we dēn kōl ‘Jiova in enjel.’ O, na ya i kin bi wōd fō Jiova in enjel dēn (plural) as klas, as wi de tōk bōt ‘di ɔs,’ we min ɔs as klas. If di las wan fō bi di minin na di skripchō, luk Sēken Kīj 6: 14-16 as ɛgzampul.
4. Sam 78: 49: ‘I trowe in wamat, in wamat, en vēks, en trōbul pan dēn, wan grup we na enjel dēn we de du bad.’ Dis pat we de mek pipul dēn want fō no mō na pat pan di poem we de tōk bōt di we aw Gōd bin blem ljipt bay we i yuz bad bad sik dēn bifō i mek dēn fri Izrēl frōm di slev we dēn bin de de. I no min se di ‘enjel dēn’ bin wiked, bōt dēn bin de yuz dēn as Gōd in ejēn fō brij bad bad tin dēn we de mek dēn sōfa pan di pipul dēn we de na di land – lēk aw i bin apin to ‘Jiova in enjel’ sōntende (luk 2 Samiel 24 :15-17; Sēken Kīj 19: 32-36). O, i kin ivin bi fichural wōd, we i kōl di bad tin dēnsēf in enjel o ejēn.
5. Sam 91: 11-12 : ‘Bikōs i go gi in enjel dēn pawa oba yu, Fō kip yu pan ɔl yu we dēn. Dēn go kēr yu na dēn an, If yu no dash yu fut pan ston.’ Dis Sam as a ɔl de tōk bōt di blesin stet we di wan dēn we de du wetin rayt gēt – we de tōk bōt dēn spiritual sikiyōriti pan tin dēn we gēt fō du wit bōdi sef. Di vas 9-10 we de bifō am insay di American Standard Version (we dēn yuz in marginal transleshōn fō vas 9) rid lēk dis: ‘Bikōs yu se, Jiova na mi say fō rōnawe, Yu dōn mek di Wan we Ay pas ɔlman bi yu ples fō de; No bad tin no go apin to yu, en eni bad tin no go kam nia yu tēnt.’ Dōn we de fala vs. 11-12. As wi bin dōn tōk ɔp, wit enjel ministri we involv. Setan kot dis to Jizōs (wit wan imōtant omission) insay wan pan in tēmteshōn, mek am prōmis to am na bōdi – ‘If yu na Gōd in Pikan.’ (Matyu 4: 5-6)
6. Izikēl 9: 1-11: Dis na pat pan wan siriɔs vishōn we dēn gi Izikēl bōt tin dēn we no fayn na Jeruselēm en aw Gōd de pōnishi di wan dēn we de de we gilti (luk 8: 1-4). Insay chapta 9, i si ‘siks man’ evri wan ‘wit in wēpon we de pwēl in an’ (vs.1-2), we dēn chaj fō kil Gōd in wamat; bōt di we aw dēn bin de tōk bōt wetin Izikēl bin si bin tan lēk se na enjel dēn pas rial pipul dēn. ‘En wan man midul dēn we wēr linin, wit wan rayta in ink nia in sayd’

(vs.2,3,11), na bin pat bak pan wetin Izikel bin si we i kam pan di ‘cherubin’ we de na di neks chapta , en in tu an den ful-ɔp wit faya we komot bitwin di cherob den fo skata ɔlsay na di siti. (10: 2,6-7)

7. Daniel 3: 19-28: Nebukanəza mek den trowe Shadrak, Mishak, en Abədnigo insay faya faya, dən i si wan pəsin we i se ‘lək god den pikin’ wit den; en we den sev den we den no du eni bad tin, i se, ‘Den fo prez Shadrak, Mishak, en Abədnigo den God, we sen in enjəl en sev in savant den we bin abop pan am.’ etc.

8. Daniel 7: 9-12 : Dis na wan pan di vishon den we Daniel bin si na net. I se: ‘A si (wach) te den put tron den, en wan we bin de trade trade sidom ... tawzin tawzin pipul den bin de sav am, en ten tawzin tem ten tawzin pipul den tinap bifo am.’ I tan lək se den pipul ya na bin enjəl den we bin de kəl am. (Cf. Revəleshon 5: 11)

9. Daniel 8: 15-27: Den kəl Gebrəl (wan enjəl fo di Masta, Lyuk 1: 11, 19, 26) fo eksplen to Daniel wan vishon we i jəs si bot i no ɔndastand.

10. Daniel 9: 20-27 : ‘We a bin de tək en pre, en tel mi pipul Izrel bot mi sin, en pre to Jiova mi God fo mi God in oli mawnten; yes, we a bin de tək mi prea, di man Gebrəl [i klia se na enjəl Gebrəl, as wi bin dən tək bot]. We a bin dən si na di vishon di biginin, we den mek i flay kwik kwik wan, təch mi, lək di tem we den bin de mek sakrifays na ivintem. En imbin instrakt mi. En imbin tok langa mi, en imbin tok, “O Daniel, a dən kam fo gi yu sens en ɔndastandin.” We yu bigin fo beg, di lə bin komot, en a kam tel yu; bikəs den rili lək yu, so tink bot dis, en ɔndastand di vishon.’ (Den di infəmeshon we Gebrəl bin gi)

11. Daniel 10: 10 - 11: 1: ‘Den si wan an təch mi [Daniel se afta wan vishon we mek i no get təenk en i dən slip dip], we mek a put mi ni en mi an an den. En i tel mi se: “Daniel, yu man we a rili lək, ɔndastand di wəd den we a de tel yu, en tinap stret; Naw den sen mi to yu, en we i tək dis wəd, a tinap de shek shek. Dən i tel mi se: “Daniel, no fred; bikəs frəm di fəs de we yu put yu at fo ɔndastand en put yusef dən bifo yu God, den yeri yu wəd den; en a kam fo yu wəd den. Bot di prins na di kiñdəm na Pashia [yu tink se i go bi enjəl prins we dən fədəm?] bin tinap fo mi fo twənti dez; bot, luk, Maykel, we na wan pan di big big prins den [infakt ‘di ay enjəl’ Jud 9], bin kam fo ep mi en a bin de de wit di kinj den na Pashia. Naw a kam fo mek yu ɔndastand wetin go apin to yu pipul den insay di las dez.... Dən i se, “Yu no wetin mek a kam to yu?” En naw a go kam bak fo fet wit di prins na Pashia, en we a go, di prins na Gris go kam. Bot a go tel yu wetin rayt na di trut, en nəbədi no de we de agens mi, pas Maykel we na yu prins. En fo mi, insay di fəs ia we Dayros we komot na Midya bin de rul, a bin tinap fo mek i biliv en gi am təenk.’

Dis pəsin we den no no, de tək bot insef di kayn we we go mek i rank nia Maykel, di ay enjəl. En dis sem pəsin bin gi Daniel di ɔda tin den we de na Chapta 11 en to 12: 4. Dən bak, insay 12: 1 i tək bot ‘Maykel’..., di big prins we tinap fo yu pipul den pikin den’ – dat na, di wan den we de du wetin rayt na Izrel – we na enjəl we de səpət God in pipul den, i go tan lək se – involv insay fo God en di wan den we de obe God agens Setan en in savant den. (Cf. Revəleshon 12: 7-8.)

Nyu Testament Rifrəns to Enjəl in Savis.

1. Lyuk 1: 5-23: Enjəl Gebrəl sen to wan prist we nem Zakaraya, fo tək bot aw den go bən Jən we de baptayz.

2. Lyuk, 1: 26-38: Di enjəl Gebrəl səf sen to ‘wan siti na Galili, we nem Nazarət,’ to wan vajin we nem Meri, fo tək bot aw Jizəs go bən, ‘di pikin we pas ɔlman.’

3 . Matyu 1: 18-25: Wan enjəl fo di Masta bin apia to Josef, we Meri bin dən mared to, fo mek i no se na di Oli Spirit mek i get bəle, en i no fo fred fo tek am to insef.

4. Lyuk 2: 8-20: Wan Masta in enjel, we 'boku boku pipul dən we de na əvin,' bin jɔyn wantəm wantəm to shəpad dən we bin de wach dən ship dən na nət nia Betliəm, fə tel dən se Jizəs dən bən na da siti de ən to instrukt dən aw fə fən am.

5. Matyu 2: 13-15: Wan enjel fə di Masta apia to Josef na drim fə mek i kər di pikin ən in mama go na ljipt fə mek dən nə du di tray we Erəd di kij bin tray fə kil am.

6. Matyu 2: 19-23: Wan enjel fə di Masta bin apia to Josef na drim we Erəd dən day, fə mek i kər di pikin ən in mama go bak na Izrel.

7. Matyu 4: 11: Afta di baptizim Jizəs, 40 dez fast, ən sakrifays fə tinap tranga wan we di Dəbul de təempt am, 'luk, enjel dən kam ən gi am.' (Luk bak Mak 1: 13)

8. Matyu 13: 36-43: We Jizəs bin de eksplen di Parebul bət di gras, i bin se 'di avəst na di ənd fə di wəl; ən di wan dən we de avəst na di enjel dən.... Mətalman Pikin go sən in enjel dən, ən dən go gəda əl di tin dən we de mek dən stop ən di wan dən we de du bad kəmət na di Kiñdəm, ən dən go trowe dən na faya faya,' ən əda tin dən..

9. Matyu 13:47 -50: Insay di Parebul bət di Nət, i bin se 'in di ənd fə di wəl: di enjel dən go kəmət, ən pul di wiked wan dən we de du wetin rayt, . ən afta dat, trowe dən na di əfna we get faya,' ən əda tin dən..

10. Matyu 16: 27: 'Mətalman Pikin go kam wit di Papa in glori wit in enjel dən; ən afta dat i go pe əlman akədin to wetin i du.' (Cf.25: 31-46)

11. Matyu. 18: 10: '... bikəs a de tel una se na di Kiñdəm na əvin, dən enjel dən de si mi papa we de na əvin in fes əltəm.' (Cf. Di Apəsul Dən Wok [Akt] 12: 15)

12. Matyu 24: 30-31: '... dən go si mətalman pikin de kam na di klawd na əvin wit pawa ən big glori.' Ən i go sən in enjel dən wit big big sawnd we dən mek wit trəmpət, ən dən go gəda di wan dən we i dən pik from di 4 briz, from wan ənd na əvin to di əda ənd.' (Luk bak Mak 13: 26-27; bak Fəs Ləta Fə Tesalonayka 4: 16)

13. Matyu 25: 31-32: 'Bot we Mətalman Pikin go kam wit in glori, ən əl di enjel dən go wit am, na da təm de i go sidəm na di tron we get glori, ən əl di neshən dən go gəda bifə am' – fə dən fə jəj dən. (vs.33-46) we dən kəl. (Cf. Chapta, 16:27; bak, Jud 14-15)

14. Matyu 28: 1-10: Di mənən we Krays get layf bak, 'wan Masta in enjel kəmət na əvin, kam ən rol di ston, ən sidəm pan am' ən əda tin dən (Luk bak Mak 16: 1-7; Lyuk 24: 1-7,22-23, kəmpia Jən 20: 11-13)

15. Mak 8: 38 : 'Ənibədi we shem fə mi ən mi wəd dən insay dis jənəreshən we de du mami ən dadi biznes wit əda pəsin ən we de sin, Mətalman Pikin go shem fə am we i kam wit di Papa in glori wit di oli enjel dən.' (Luk Lyuk 9: 26; 12: 8-9; kəmpia Matyu 10: 32-33)

16. Lyuk 15: 10: 'A de tel una se Gəd in enjel dən de gladi fə wan sina we ripənt.'

17. Lyuk 16: 22: 'Ən i apin se di begman [Lazarəs] day, ən di enjel dən kər am go na Ebraam in bədi.'

18. Lyuk 22: 43: 'Wan enjel kəmət na əvin apia to am [Jizəs, na di gadin na Gətsimani] ən gi am tənk.' (Cf. Matyu 4: 11)

19. Di Apəsul Dən Wok [Akt] 1: 10-11 : 'We dən [di apəsul dən we Krays bin de go na əvin] bin de luk tranga wan na əvin we i de go, tu man dən [we i klia se na enjel dən] bin tinap nia dən, we wer wayt klos,' ən mek dən no se i go kam bak na di sem we.

20. Di Apsul Dən Wok [Akt]. Akt. 7: 53: Stivin, we i bin de tək bifo di Sanedrin, i tel di kət se, ‘Una ... bin tek di ls [in Mozis] lək aw enjəl dən bin dən pik am, ən una nə kip am.’ (Cf. Galeshya 3: 19; Di Ibru Pipul Dən 2: 2)
22. Di Apsul Dən Wok [Akt] 8: 26 : ‘Wan Masta in enjəl’ tel Filip, we na di ivanjelis, fə kəmət na Saməri ən go na di sawt pat na di rod we kəmət Jerusələm fə go na Gaza, usay i kontakt wan Itiopian bigman ən tən am to Krays. (v. 27-39)
23. Di Apsul Dən Wok [Akt] 10: 3-7,22,30-32: ‘Gəd in enjəl,’ ‘oli enjəl,’ ‘man ... we wər brayt klos,’ apia to Kənilyəs ən tel am fə kontak di apsul Pita fə wəd dən we i go yuz ən in os go sev.
24. Di Apsul Dən Wok [Akt] 12: 5-11: ‘Wan enjəl fə PAPA GƏD’ bin pul di apsul Pita na prizin ən mek Erəd nə kil am.
25. Di Apsul Dən Wok [Akt] 12: 15 : We dən pul Pita na prizin ən kam na Jən Mak in mama Meri in os, wit wan savant uman we nak in nak ‘na di get in domət’ ən tel am se na Pita, dən tel am se: ‘Na in enjəl.’ (Cf. Matyu 18: 10)
26. Di Apsul Dən Wok [Akt] 12: 23: ‘Wan enjəl fə PAPA GƏD’ bin bit Erəd sote i day, bikəs i nə bin gi Gəd di glori we i bin gri fə prez am as ‘gəd.’
27. Di Apsul Dən Wok [Akt] 23: 6-9: Faresi ən Sadyusi dən nə bin gri if səntin de we dən kəl enjəl – bak if ‘rayz’ ə ‘spirit’ de – wit di apsul Pəl we biliv wit di Faresi dən pan əl tri.
- 28.28. Di Apsul Dən Wok [Akt] 27: 23-24 : ‘Gəd in enjəl’ bin tinap nia Pəl wan net insay wan ship we big big briz bin de trowe na di Adria’ (we na wan an we de na di Məditarenian) fə mek sho se insef ən əlman we bin de insay di bot go sef.
29. Fəs Ləta Fə Kərint 11: 10: Di apsul Pəl rayt se di uman fə get ‘sayn fə get pawa na in ed, bikəs əf di enjəl dən’ – i go məs bi se na bikəs dən de wəri se əlman fə put dənsef ənda Gəd. (Luk Lyuk 15: 7,10)
30. Fəs Ləta Fə Təsalonayka 4: 16: ‘Bikəs PAPA GƏD insef go kam dən from əvin wit ala ala, wit di ay enjəl in vəys, ən wit Gəd in trəmp, ən di wan dən we dən day insay Krays go get layf bak fəs’ – we min se di ay enjəl go de wit di enjəl dən we de go wit wi Masta we i kam bak we di wəl istri dən.
31. Səken Ləta Fə Təsalonayka 1: 7-10: ‘Di masta Jizəs go kəmət na əvin wit in pawaful enjəl dən’ (King James Version), we i kam fə blem di wiked pipul dən ən mek in oli wan dən get glori.
32. Fəs Ləta To Timoti 3: 16: ‘Di wan we sho insef na in bədi’ (luk Jən 1: 1-1,14; Jən In Fəs Ləta 1; 1-4; 3: 5) na ‘enjəl dən si am’ – i klia se we i bin de na dis wəl. (luk Matyu 4: 11; Mak 1: 13; bak, Lyuk 2: 13; 24: 4-7; Akt 1: 10-11; kəmpia Jən 1: 51)

Kənklushən fə Mishən fə Enjəl dən

Di ministri dən we enjəl dən de du dən difrən tru mətalman istri, bət dən yuz am mə pan Gəd in providential gayd ən protekshən fə in pipul dən – ‘send forth to do service for the sake of them that shall get fə get sev.’ (Di Ibru Pipul Dən 1: 14) Ən fə apia lək mətalman; wan wan təm, strenja dən ən man dən dən ‘ənşəy enjəl dən we dən nə no.’ (Di Ibru Pipul Dən 13: 2)

Kəmənt: Enjəl dən de du Gəd in savis to Kristian dən ivin we dən nə no bət da savis de.

I pōsibul fō mek wi bi di wan dēn we de gēt dēn ministri en nō no am. I go bi bak se ol di wan dēn we de du wetin rayt in spirit de day we enjēl dēn ker go na di Paradays we de na di Edian lēk aw i bin apin to Lazarōs. (Lyuk 16: 22)

Fō dōn, i tan lēk se da tēm de wi go jōyn dēn na di wōl we de na ēvin. (Di Ibru Pipul Dēn 12: 22-24)

GEBRIEL

Dēn tōk bōt am tu tēm insay di OI Testament, en dēn kōl am ‘di man we nem Gebrel,’ bikōs i gēt di we aw pōsin tan. Insay di fōs tēm, i apia to profet Daniel fō eksplen wan vishōn we i bin si bōt i nō ɔndastand (Daniel 8: 1-19). Insay di sekōn tēm, insef apia to Daniel, dis tēm fō ansa prea en fō tich am mō bōt di vishōn we i bin si. (9:20-23)

Semweso, dēn tōk bōt Gabriel tu tēm insay di Nyu Testament. Insay di fōs tēm, i apia to Zakaraya, we na Jōn di Baptist in papa, fō tel am se dēn bōn di las wan, en i se ‘Mi na Gebrel, we tinap bifo Gōd; en dēn sēn mi fō tōk to yu, en fō briy dēn gud nyuz ya to yu’ (Lyuk 1: 5-23). En afta siks mōnt, Gōd sēn am na ‘wan siti na Galili, we nem Nazarēt,’ to wan vajin we nem Meri, fō tel am se i go get bēlē wit di pawa we di Oli Spirit de gi en bōn bōy pikin bin fō kōl Jizōs, en we dēn go kōl di Pikin we De Pantap Čilman. (1:26-38)

MAYCHEL

Afta wan patikyula vishōn bōt Daniel, Gōd sēn pōsin fō eksplen to am wetin i min, bōt stil di prins na di kinjdōm na Pashia bin dōn delay; bōt, i tel Daniel se, ‘Maykel, we na wan pan di bigman dēn, kam ep mi.’ En bifo i go, i tel am se, ‘nbōdī nō de we de gri wit mi agens dēn [di prins na Pashia en di prins na Gris], pas Maykel yu prins.’ (luk Daniel 10: 1-21, wit Maykel in nem we dēn tōk bōt na vas 13,21.) En insay 12: 1, dēn tōk bōt am bak in nem, en tōk bōt am as ‘di big big prins we tinap fō yu pipul dēn pikin dēn’. – Daniel in pipul dēn, di Ju pipul dēn we oli.

Insay di Nyu Testament, insay Jud 9, dēn kōl am ‘Maykel di ay enjēl’ (di ay levul fō enjēl), en i tōk bōt se i bin de fet wit di dēbul en ‘i bin de agyu bōt Mojis in bōdi.’ En, fō dōn, insay Rēvēleshōn 12:7-9, wi rid se: ‘Wō bin de na ēvin: Maykel en in enjēl dēn bin de go fet wit di dragon; en di dragon en in enjēl dēn bin de fet; en dēn nō bin win, en dēn nō bin si dēn ples igen na ēvin. En dēn trowe di dragon, di ol snek, we dēn kōl Dēbul en we de ful di wan ol wōl; dēn trowe am na di wōl, en dēn trowe in enjēl dēn dōj wit am.’ OI dis na Jōn bin si am insay wan vishōn, we i bin de na di Ayland na Patmos.

SETAN

Di Inglish wōd kōmōt frōm di Ibru wōd Setan insay di OI Testament en di Grik wōd Setanas insay di Nyu Testament. Di men minin we i min na ‘ēnimi.’ Dēn translet am ‘Setan,’ we min di bēst ēnimi to Gōd en mōtalman en Gōd de gri fō am insay sōm say dēn fō di tēm we mōtalman go de na di wōl fō tray fō du am bōt i go get ‘faya we go de sote go’ afta dat wit in ejēn dēn. (Matyu 25: 41) Wan tin we nō de na di Baybul na we Jizōs kōl Pita ‘Setan’ insay di minin fō man we tan lēk Setan we i bin chalenj wetin wi Masta bin tōk bōt in day we de kam nia na Matyu 16: 23; Mak 8:33).

Karakta en Aydentiti

Insay Rēvēleshōn 12: 9, usay dēn sho am as ‘dragon.’ Dēn tōk bōt am as ‘di ol snek, di wan we dēn kōl Dēbul; en Setan, we de ful di wan ol wōl.’ Di wōd ‘Dēbul’ min pōsin we de kōl am bad, pōsin we de tōk lay lay tin dēn wit bad at o pōsin we de tōk bad bōt am. En fō kōl am ‘di ol snek ... di pōsin we de ful pōsin’ i klia se na fō tōk bōt di snek we, as Setan in ejēn, bay lay en tōk bad bōt Gōd, ful lv na di gadin na Idēn (Jēnesis 3), en ker am en Adam go insay sin we bin mek dēn en ol di pikin dēn we go kam afta dēn day na bōdi. Fō du dat, Jizōs bin tel di Ju pipul dēn we bin de tray fō kil am se: ‘Una kōmōt frōm una papa we na di dēbul, en na wetin una papa want fō du. I bin kil

pōsin from di biginin, en i no tinap na di trut, bikos trut no de insay am. We i de lay, i de tōk fō insef, bikos na layman en na in papa' (Jōn 8: 44). Di apōsul Pōl tōk bōt 'di snek [we] ful lv bay in kōni kōni kōni kōni we' (Sēken Lēta Fō Kōrint 11: 3), bōt 'di dēbul in trik.' (Lēta Fō Efisōs 6: 11) En bōt 'in plan dēn' (Sēken Lēta Fō Kōrint 2: 11). I kin apia lēk 'enjel we de gi layt' (Sēken Lēta Fō Kōrint 11: 14). Dōn bak, difren we, 'yu εnimi, di dēbul lēk layon we de ala, de waka rawnd, de luk fō udat i go it.' (Pita In Fōs Lēta 5: 8)

Orijin en Destiny

1. I tan lēk se dēn mek Setan as Gōd in enjel we gēt ay ay pozishōn, bōt nōto di wan we rili ay pas ɔlman, en na in na bin lida fō 'di enjel dēn we sin' en 'dēn dēn trowe,' lēk aw Pita In Sēken Lēta 2: 4 en Jud tōk bōt 6. Insay di las pat, dēn tōk se 'dēn no kip dēn yon prinsipuliti, bōt dēn lēf dēn rayt ples fō de,' we min se dēn no bin gladi fō di wan we dēn gi dēn rank en sfēra.

2. Insay Rēvēleshōn 12: 7-9, wi rid se: 'Wan wō bin de na εvin: Maykel en in enjel dēn go fēt wō wit di dragōn; en di dragōn en in enjel dēn bin de fēt; en dēn no bin win, en dēn no bin si dēn ples igen na εvin. En dēn trowe di big dragōn, we na di ol snek, we dēn kōl Dēbul en Setan, we de ful ɔl di wōl; dēn trowe am na di wōl, en dēn trowe in enjel dēn wit am.'

Kōment: Dis na bin pat pan wan vishōn we Jōn bin gēt na di Ayland na Patmos, we sho wetin bin apin bikos Setan bin tray fō pwel Jizōs afta am bin dōn bōn, en dōn rich in kros – na fō mek Gōd gi am layf bak from di day en 'kech am to Gōd, en to in yon.' tron.' (12: 4-5)

3. Insay Matyu 25: 41 , Jizōs tōk bōt di 'faya we go de sote go we dēn dōn rēdi fō di Dēbul en in enjel dēn.' So, Setan go mōs dōn bi pawaful enjel wit ɔda enjel dēn we bin de alayned wit am, jōs lēk aw Maykel na bin pawaful enjel ('di ay enjel, 'Jud 9) en, akōdin to di pikchō dēn we de na Rēvēleshōn 12, i bin gēt ɔda enjel dēn we bin stil de alayned wit am. Di enjel dēn we dōn fōdōm, inklud Setan, dēn no dōn trowe dēn yet insay di 'faya we go de sote go,' bōt dēn dōn kip dēn fō jojmēnt' (Pita In Sēken Lēta 2: 4) – Jud se 'fō joj di big de' (Jud 6). Wi no gēt wan dawt fō se dis na di 'de' we Gōd dōn pik fō joj di wōl fō du wetin rayt bay di 'man' we i gi layf bak. (Di Apōsul Den Wok [Akt] 17: 31)

4. Insay Job (1: 6,7,7,8,9,12,12; 2: 1,2,2,3,4,6,7) wi gēt wi fōs mēsej bōt 'Setan' wit da nem de – we dēn pik insay Ibru as 'di Setan,' i klia se na bay we i de bifo.

Tradishōn we bin de trade trade sho se Job na Jobab, we na di sekōn Kiŋ na Idōm (Jēnesis 36: 33); en dēn tink se Uz bin de nia di bōda bitwin Palestayn en Arebia, en i kōmōt na Idōm go na di nōt en ist to di Yufretis riva. Da pat na di land na Uz we tradishōn dōn kōl Job in os na bin Ḍoran, we de na di ist pat na di Si na Galili, we leta dēn kōl wan pat pan am Bashan, we na Golan bak (te tide).

Di Dēbul

Dēn dōn ɔlredi tōk bōt di wōd 'dēbul' as pōsin we de kōl pōsin we de smēl bad bad wan - pōsin we de tōk bad bōt am – pōsin we de aks fō lay lay tin. Nōto ɔl di tin dēn we Setan tōk na lay, bōt ɔl na bad tin, en bōku pan dēn na lay. Bikos i na inveterate {firmly established or of long standing} εnimi to Gōd en mōtalman, i de aks mōtalman to Gōd (Job 1: 6-11; 2: 1-5; Rēvēleshōn 12: 9-19), en Gōd to mōtalman (Jēnesis 3: 1-15). Di Griķ wōd we dēn translet di rayt we 'dēbul: na diabolos. Dēn translet am 'false accuser' na Fōs Lēta To Timoti 3: 1 en Sēken Timoti 3: 3, en 'slanderer' na Taytōs 2: 33, 'dēbul' wan tēm (Jōn 6: 70), usay Jizōs bin tōk bōt Judas Iskariōt se i na bin 'dēbul' – nōto 'di dēbul.'

Dis na Grik we fō di Ibru wōd beliyaal, we min fō nō get wan valyu. wikēdnes, bays kōmpin en nō de du wetin Gōd want.

Bilzibōb

Insay di Latin Vulgate we Jērom rayt (insay di let 4th sēntinari AD) fō di Grik Nyu Tēstament wok Beelzeboul insay Matyu 10: 25; 12: 24, 27; Mak 3: 22; Lyuk 11: 15,18,19), en dēn bin adopt am na bōku pan di Inglish transleshōn dēn if nōto ɔl. Di Ju enimi dēn we na Jizōs en insef bin de yuz am en bak fō 'dimōn dēn prins' en dēn bin de yuz am fō 'Setan.' (Matyu12: 24-27)

Di Wan we de tēmpt

Dat diskripshōn de na Matyu 4: 3 en Fōs Lēta Fō Tēsalonayka 3: 5 – literally, di wan we de tēmpt, en di wan we de tēmpt, rispektful wan. Setan as pōsin we de tēmpt am de aks fō du bad tin dēn.

Di Wikēd Wan

Luk Matyu 13: 19, 38-39; Jōn In Fōs Lēta 2: 13-14; 3: 12; 5:18.

Di Wan we De ful

Luk Rēvēleshōn 12:9; cf. 20: 3, 8.

Di Wan we De Aks

Luk Rēvēleshōn 12: 10; cf. Job 1: 11; 2:4-5.

Di Enimi

Luk Matyu 13:39.

Enjōy

Luk Pita In Fōs Lēta 5:8; di Grik wōd na antikos, we bin min fōs pōsin we de agens am na kōt, bōt dēn bin kam fō yuz am as jeneral wōd fō enimi ilēksēf na kōt o nō de. Insay di las pat, dēn yuz Setan as verb, we min fō aks fō, fō bi enimi. (cf. Zēkaraya 3: 1)

Lusifa??? Wi Tink Nō.

Fōs Baybul transleshōn dēn fō Ayzaya get 'Aw yu dōn fōdōm frōm əvin, O Lusifa, mōnin pikin! Aw dēn dōn kōt yu na grōn, we mek di neshōn dēn wik.' Bōt insay wan not, i se. 'O, O de sta.' Bōt di konteks na Ayzaya 14: 3-23 sho

di wōd we dēn fō yuz fō adres di ‘kiŋ na Babilōn’ (v.4), di sta we bin brayt pas ol na di pōlitikal evin da tēm de, nōto Setan, pan ol we dēn bin kōmpia dēn tu en eni haypabol diskripshōn we dēn yuz, bōku pan dēn tin ya tinap fō di kiŋ in yon egotistical en prawd prawd en ambishōs plan dēn, we i nō go te igen dēn nō go ebul fō du am overthrow and downfall.

Di konteks we wi jōs tōk bōt de sho di sekōn pat pan ‘lod’ o ɔrakl agens di neshōn na Babilōn sēf, bigin wit Ayzaya 13: 1. Wan ɔda prōfesi we fiba dis de na Izikel 28: 1-19, agens di ‘prins na Taya,’ we i tōk bōt in prawd pasmak en wōn am se i de kam nia fō day (vs.1-10), dōn dēn rayt wan satirical ‘lamentation over the king of Taya.’ (vs.11-19), klos to sho se i bin bi di sem wit di ‘prins.’

Chapta 4

Dēbul

Dis stōdi bōt Dēbul go inklud dēn rilayshōn to en involvment pan ɔda sōbjekt dēn bak lēk pegan wōship, biliv en prōsis we inklud astrōloji, en gret gret granpa wōship, spiritism en nekrōmansi, fōtyun-tēlin, majik riinkarneshōn, transmigreshōn of sol, en ol kayn lay lay stori dēn lay lay biliv, en ɔda tin dēn Sōm pan dēn tin ya wi nō kin tōk bōt igen pas nōmō if na fō jōs apin en briefly.

Not-withstanding considerable material on the top, di Baybul nō gi kōnklusiv o tru tru ansa to klos to ol di kwēstyōn dēn we dēn kin aks o we dēn kin aks. Bōt i go bi wi rizin fō kōba bōku bōku tin dēn lēk aw wi ebul fō du na di skripchō dēn en we go ep wi fō ɔndastand dēn.

Insay di Baybul dēn yuz di wōd ‘spirit,’ bōt nōto sol fō tin dēn we nōto mōtalman en bak fō mōtalman, gud en bad, lēk GōD, di OL SPIRIT en KRAIST, ENJEL en DĒMON. Wan tin we intrestin na dat, fō biliv pan di spirit wōl (gud en bad) dōn sho ol di kōlchō dēn we dēn sabi na ol di wōl nōto jōs na di kōntri dēn we di Baybul tōk bōt, bōt bak na di Semit, Ijipshian, Griķ, en Roman kōlchō dēn we bōku pan dēn kōntri dēn de land dēn.

Di Inglish wōd ‘demon’ na anglicized fōm fō di Griķ nōn daimon en dēn de insay wi Nyu Testament en insay di LXX (wan Griķ transleshōn fō di Ol Testament we bin de lēk 250 BC).

Di Septwajint (LXX) tōk bōt wan pipul dēn we nō gri fō tek di govment ‘we de bōn insēns pan ɔlta dēn we dēn mek wit brik we dēn nō spel udat bōt tin dēn we dēn nō fō wōship; eg, Beal en ɔda pegan gōd dēn.

Wan tin we pipul dēn bin biliv na di Hēlēnistik o Gris wōl bifo Nyu Testament tēm na bin ‘Di spirit dēn fō mōtalman kin bi dēbul we dēn separat from bōdi dēn we de na dis wōl.’ (A. Campbell, Popular Lectures and Addresses, pp.380, 381, 386.) Na bin wan tin we pipul dēn bin de tink na di Griķ wōl (en di pegan wōl in jōnaral) se bōku tēm dēbul dēn kin apia na ɔlkayn ples, pan ol di tēm we i pōsibul, mō di wan dēn we get animal dēn we nō izi fō ɔndastand, en dēn kin sho dēnsef pan di difren difren mistek dēn we kin apin. Bōku tēm, tin dēn we kin apin na tin we nō kin izi fō ɔndastand te dēn no se na dēbul in wok. Den bin biliv se sōm dēbul dēn nō de du gud, dēn jōs want di sakrifays dēn we dēn fō get, ɔda wan dēn fō bi enimi en du bad – ivin fet-fet, en dēn bin get fō kōba dēn wit di mōs drastik we dēn. Fō get dēbul, we kin mek pōsin sik, bin dōn bi wan tin bak we bōku pipul dēn biliv. En na so bak di prōsis fō tray fō drēb dēn o pul dēn dēbul bay majik.

Detestable Practices

Di pegan wōl at laaj bin get di we aw pipul dēn de si tin we fiba di tin dēn we pipul dēn biliv we di Griķ pipul dēn biliv bōt spirit dēn. Da kōnsept de bin gri wit di pawa dēn we de bitwin di gōd dēn we ay pas ol en mōtalman, inklud di spirit dēn fō di wan dēn we dōn day, jōs lēk aw dēn sho enjel dēn na di Ol Testament as dēn de du bitwin

Jiova εn motalman. Bɔt di tin dεn we dεn rayt na di Ol Testament bin se God in pipul dεn nɔ fɔ tek di tin dεn we di pegan dεn biliv εn du, lεk aw leta di Nyu Testament bin du εn du.

Di Ol εn Nyu Testament ɔl tu kɔndɛm as tin dεn we di pegan dεn de du εn biliv we gεt fɔ du wit dεbul dεn lεk dis:

(1) di prɔsis fɔ pas dεn bɔy pikin ɔ in gyal pikin na faya

(2) wan we de yuz divineshɔn,

(3) wan we de praktis ɔgɔri (wan omen),

(4) pɔsin we de mek majik,

(5) pɔsin we de mek majik,

(6) pɔsin we de du majik,

(7) wan kɔnsalta fɔ wan spirit we wi sabi,

(8) wan wizad,

(9) wan nεkrɔman.

(10) soothsaying,

(11) majik,

(12) witchcraft (wizad, as well as witch)

(13) astrology,

(14) prognosticators evri monthly,

(15) exorcism,

(16) lay lay biliv,

(17) aydɔl (εn kindred wɔd dεn),

(18) imposture (rizin fɔ we dεn go eksplen leta).

Minin fɔ sɔm pan dεn prɔsis ya

1. Pas Pikin ɔ gyal pikin to Tru di Faya as wɔship:

Dis na bin wan we fɔ sakrifays pikin, we dεn bin de du bɔku bɔku wan na Kenan εn di say dεn we de nia am, εn we dεn bin de du tin we nɔ fayn.

Kɔment: Di we aw pipul dεn de pwel bεlε tide ikwal to di we aw dεn de sakrifays pikin dεn we dεn de wɔship aydɔl?

2. Aydɔl wɔship

Literally, aydəl wəship na fə wəship aydəl o imej as god; figuratively, fə lək o respekt pasmak fə ənitin, insay dis minin dən se ‘mile’ na aydəl wəship (Leta Fə Kələse 3: 5). Wi English wəd ‘aydəl’ kəmət frōm di Griek eidolon, səntin we dən si, pikchə o lək – we de sho di we aw səntin tan, we na rial o imajinari. In əda wəd, i ripresent wan tin we nəto entiti so fa as rialiti de. Bət, na di pegan dən maynd, we dən de mek sakrifays to aydəl dən, dən de ‘sakrifays to dəbul dən, en nəto to God: en a nə want mek una [Kristian dən] get kəmyuniən wit dəbul dən.’ (Fəs Leta Fə Kərint 10: 20)

We Jiova bin de gi di Dəkalbg to Izrəl na Saynay, i se; ‘Yu nə fə get əni əda god pas mi. Yu nə fə mek aydəl fə yu, o ənitin we tan lək ənitin we de əp na əvin, o we de ənda di wəl, o we de na wata ənda di wəl dən, bikəs mi PAPA GƏD we na yu Gəd na Gəd we de jəlsəs.’. No rikəd nə de we de sho se pipul dən bin de wəship bəku god dən o dən bin de wəship aydəl bifo di wata we bin kam. Bət i go tan lək se nəto bəku jənəreshən dən afta dat, dən wan ya bin dən kam ‘Yu gret gret granpa dən bin de trade trade biən di Riva [yufretis], ivin Təra, we na Ebraam in papa, en Nəc in papa; en dən bin de sav əda god dən.’ (Jəshwa 24: 2)

3. Lay lay lay biliv

Dən biliv pan lay lay tin dən we pəsin nə biliv, na fə biliv pan rilijən sistem we dən tek (əda pipul dən pas di pəsin we biliv) as tin we nə get rizin fə səpot am, di majik o biliv pan əmen, charm, en sayn dən. (frōm Funk & Wagnalls Nyu Praktikal dikshənari fə di English Langwej)

Wi kəlchə, ivin bitwin Kristian dən, nə fri əl frōm di tin dən we nə de apin trade trade. Wan lay lay tin we pipul dən bin biliv insay di Midul Ij na dat di dəbul kin go insay pəsin insay wan təm we dən nə de gayd am we i de sniz, bət den kin ebul fə stəp dis if ənibədi we de de beg Gəd wantəm wantəm; eg, ‘Gəd bles yu’ we pəsin sniz we involv dən biliv pan di pawa we majik en witchcraft get. Səm əda tin dən we tan lək dis na fə biliv se 13 na nəmbə we nə laki, di biliv se wiked yay, we pəsin brok miro, i kin mek bad lək, en di əda we, əs shuz, rəbish fut, o 4 lif klova kin briŋ gud lak. Di wan we bəku pipul dən bəku en we dən tek mo siriəs wan insay wi təm na dipən pan di əroskop we dən dən publish fə di dairekshən fə di tin dən we pəsin de du əvride, bay we i biliv se di sta dən (we dən biliv trade trade trade na dəbul, god en god uman dən) de afəkt neshən en wan wan pipul dən en di wan dən we de luk di sta dən kin bay. Dən kin tək wetin go apin na pəsin in layf. (luk dəj ya ənda di wəd ‘Astroloji’)

4. Divination

Dis na di we aw mətalman de tray fə tray, o profes, fə get infəmeshən frōm pawa dən we pas mətalman, bay we dən de yuz difren difrən tin dən we pəsin kin du. (Luk Izikəl 21: 21). I difrən frōm prəfesi we rili inspekt. Insay di Nyu Testament (Di Apəsul Dən Wok [Akt] 16: 16), dən sho wan savant we de wok as ‘we get spirit fə mek pipul dən no bət Gəd’ – we rili, ‘wan spirit we de sho aw fə du tin we dən kəl Payton, we na di nem fə di lay lay snek we Apələs bin kil. (Harper in analitik Griek Leksiko)

5. Soothing

One we se dən get supanachəral insayt en ebul fə sho sikrit en fəstel ivin dən, wan si, divayn, di wan dən we di wiked spirit bin get (we wan pegan god o god uman bin ripresent) we dən bin de gi dən ərakul məsej. (Vine, Expository Dikshənari). I nə eva yuz insay əni wan pan di ol o Nyu Testament fə di prəfət dən we Gəd get.

6. augury

Di foetel fō di tin dēn we apin bay we dēn de ep o di tin dēn we de apin, na dat mek, prēdikshōn dēn we dēn bays pan di flay we bōd dēn de flay, di it we dēn de it fōl, tin dēn we de apin na di skay, as mētio o eklipshōn; en prēdikshōn dēn we dēn bays pan enitit – as blak pusi, netmer, no laki de o nōmba en di brek we miro de brok.

7. Konsulteshōn wan famili spirit

Dis na tin we dēn kin tink bōt as konsalting, o we dēn kin se fō konsul, wit spirit we pōsin get fō get padi biznes wit en we kin kōl fō infōmeshōn, advays, o ep, lēk di kes fō di Soothsaying Maid of Acts 16: 16-18.

8 we de sho se di tin dēn de apin. Wizard

wizard na transleshōn fō di Ibru wōd Yiddeoni, we na wan we sabi, o sayk. I intrestin fō no se Ayzaya na Chapta 8: 19 tōk bōt dēn ‘dat chirp en muf’ – sōntēm i go tōk bōt fō mek dēn vōys dēn we de mek lēk se dēn no de si so dat dēn go tan lēk dēn vōys dēn we dōn day (cf. 29: 4). Dēn kin tek wan wizad as man we dēn kin tōk bōt wan spirit we pōsin sabi as uman.

Kōment: Wizad en witch nōto di sem rut wōd. Di wōd ‘witch of endor’ get refrens to uman we get ‘familiar spirit.’ (Fōs Samiel 28: 7-9)

9. Necromancy

Di praktis o pretenshōn fō kōl di spirit dēn fō di wan dēn we dōn day en aks dēn. Di Ibru wōd darash, min fō aks di wan dēn we dōn day. Na dat Sōl bin du tru di uman we bin de endō as mediōm (Fōs Samiel 28: 8-19) – i bin get ‘familia spirit’ – at o! i bin de mek lēk se i get, en Gōd rili de gi sakrifays dis wan tēm, ilēksef i o nō gi am . Di we aw dēn bin de du am oltēm na bin pretenshōn. en, frōm Ditarōnōmi 18: 11, i tan lēk se na rizin fō no se ‘kōnsul dēn we get spirit dēn we dēn sabi’ en ‘wizad’ dēn de sho di sem kayn we fō luk fō, o mek lēk se dēn de luk fō, o rāki dēn frōm di spirit dēn we dōn day. Di nyu intanashōnal vēshōn kin kōnsistentli rend ‘mediōm’ en ‘spiritis.’

10. Mōnt prognostik

Purported divining bay omens of di Nyu Mun. (Ayzaya 47: 13)

11. Astroloji

purported form of divination bay we dēn de disayd en eksplen fayn fayn wan di say dēn we di selestial bōdi dēn na di Zodiac – sta dēn, planet dēn, san, en mun, en di mun, we pegan dēn de wōship as gōd dēn – bay we dēn biliv se dēn de afekt mōtalman afekt en disayd di . kōs fō di ivent dēm bay dēn muvment dēm en rispektiv en rilitiv lōkeshōn dēm na patikyula tēm dēm.

12. Magic

Dis na di tray we mɔtalman de tray fɔ kɔmpel o at o indyuz divinity, bay yus o fizikal we, fɔ du wetin dən want am fɔ du -ileksəf gud (wayt majik) o ill (blak majik) – di wɔd dən we de insay braket Nɔ apin na di Baybul. Di rizin fɔ ‘wayt majik’ bɔku təm na fɔ kɔwnt o protekt frɔm ‘blak majik.’

13. Enchantment

Dis fɔm fɔ magus (sorcerer) lək fɔ di mɔst pat fɔ bi majik charm o spel-binding we inkantashɔn o fɔmula fɔ wɔd dəm de chant o rid, bɔt i de kɔlɔs akshɔn.

14. Charming

charming get bɔku di sem minin lək enchantment en i kin inklud bak snek charmers.

15. witchcraft

One go tink se dis get fɔ du wit di prɔsis o supoz pawa dən we witch dən (uman dən) o wizad dən (man dən), mɔ fɔ bad tin dən, bin mek dən yuz blak majik, sɔri-at, enchant, en oda ɔkult (mistiriəs en mistek en supposedly supernatural) arts. Bɔt dis nɔto kɔrɛkt wan ɔtogaða. Witchcraft en sorcery na praktisli synonymous.

16. sorcery

an ambrella term, embracing both divination en majik, bot usually for selfish en deceptive purposes, if no bi se yu no de wund oda pipul; di profes yus o pawa dən we dən get frɔm di ep o kontrol we di spirit dən get, mɔ fɔ divin; bɔt bak, fɔ blak majik, witchcraft.

17. Imposture

impostor o charlatans na frɔm di Grik wɔd goetes we de sho wan kray o howler, en dən bin yuz am fɔ wan enchanta o majik man we bin de tɔk inkantashɔn dən insay wan kayn ala o kray. I kin get rəfrəns to lay lay ticha dən we bin de praktis majik art (luk Akt 19: 19) fɔ bɔku pipul dən we bin de praktis ‘mæjik arts’ fɔ briŋ dən buk dən togəda en bɔn dən, na Efisɔs, usay Timoti bin de. It wel kin bi se most of di praktis of so-called occult arts bin imposters.

18. exorcism

Dis na di prɔsis (we dən tink se if nɔto rial) fɔ drəb di wiked spirit dən kɔmɔt pan pipul o ples o tin dən we dən tink se dən get, bay we dən de yuz inkantashɔn en di pefɔməns fɔ sɔm ɔkult o majik art dən – di ɔpɔzit to dən rites we . Aim fɔ mek pipul dən want fɔ du wetin rayt o fɔ mek pipul dən tink bɔt di ep we di Spirit Wol de gi. Na Jizɔs en in disaypul dən nɔ bin de yuz am fɔ pul dəbul dən kɔmɔt – Jizɔs de trowe dən ‘wit wɔd’ (Matyu 8: 16). Di wɔd ‘exorcist’ (gr. exorkistes) de insay di Baybul nɔmɔ na di Apɔsul Dən Wok [Akt] 19: 13, usay dən de yuz am fɔ di

wan dən we bin tray fə pul di wiked spirit dən bay we dən yuz di nem fə Jizəs we di apəsul Pəl bin de prich, ən we i tan lək se na di wan dən we bin de yuz am, ən we i tan lək se na Jizəs in yon Paul in wan we fə diskredit pəshənal eksəsis.

Egzistəns fə Dımon: Rial ə Mythological?

Widespread Biliv in rialiti

biliv in dəbul ən di possibilità fə demon posəshən de dipen fəs fə əl pan biliv pan spirit wəl – we go məs go bak to di biginin fə mortalman, ən bin de əlsay te to di təm fə Krays, pas di Sadusi dən. Dən na bin wan sektri fə di Ju pipul dən we bin de dinay di rial tin bət enjəl dən, spirit dən, ə layf bak (Di Apəsul Dən Wok [Akt] 23: 8), we Jizəs bin tək bət we dən nə biliv.

Bilif in dəbul ən dəbul posishən kontinyu fə ol wan important ples na di layf fə Kristian pipul dən te di 18t sentinari dən. Frəm da təm de, biliv pan spirit dən dən sməl sməl na di kontri dən we sivilizatı dən de bikəs əf di we aw pipul dən de tink bət tin dən we rili important, wit wan biliv dəbul dən (gəst) we dən kin tek mə as pipul dən we biliv lay lay tin dən. Ivin səm pipul dən we de tək se dən biliv di Baybul, ən di wan dən we nə biliv di trut, dən tink se dimən dən nə bin eva rili de ən di biliv we dən biliv dən ən bak pan dimən dən bin rili biliv lay lay tin dən. Na di əda say, insay di las təm dən (we bigin nəto leta pas di 1970s) dən dən get bak intres ən klem dən we get fə du wit difrən aspek dən fə əkultism, ivin insay sofistikated sekli dən. Ən insay wan kayn sab-kölcə ‘Setanism’ dən mən in əgly ed.

Wan tiori bitwin di wan dən we biliv se biliv na dat di wan ol skripçə akədin fə di dəbul dən na myuzik, ən simbolik fə di prevalens fə di bad tin dən we de apin na di wəl; Dən bak, se di stori dən bət di we aw wi Masta ən in apəsul dən dən pul dimən dən, na səntin we de sho se dən dən win bad tin dən bay we dən de tich ən liv dən layf. Bət di plain, simpul, prosaic narration of events lək se na tru, de mek dən asəşment nəto simbolik ə fichural, bət na lay, if nəto literally tru. Krays bin tək wan təm wetin dən tək se na parebul we get fə du wit spirit dən we nə klin (Matyu 12: 43-45; Lyuk 11:20-26). Bət stil, i nə bin sho di bəku bəku bad bad tin dən we de apin na di wəl ə in pawa oba am, bət i sho klia wan di kayn we aw da wiked jənəreshən de bin de wəs.

Wan əda tiori na dat Krays ən in ivanjelis bin tək bət dəbul ən diməniakal poseshən nəməna akəmədishən to di jeneral biliv we di Ju pipul dən biliv, we nə get ənitin fə du wit in trut ə lay, wit wan we fə si se ‘dimənia dən’ bin jəs de səfa ənda ənusual sik dən we de sho se. Bədi ə maynd (Smit in Baybul Dikshənari, Vol.1, p.585). Bət akəmodativ langwej na tin we dən de yuz fayn fayn wan nəməna pan tin dən we nə bisin bət əda pipul dən ən we dən nə de gi lay lay impreshən. Ən di Skripçə narratives de du fə gi lay lay impreshən if dəbul dən nəto rial tin – we nə kin rili bi səntin we nə bisin bət, insay biliv se dəbul dən na di əndləyin səs fə bəku lay lay biliv ən fə biev bad.

Fəstəm, pan əl we bədi ə maynd sik de ripresent as əltəm demon poseshən ə we kəmət frəm am, Jizəs pan əl dat i difrən bitwin dən: ‘Insay mi nem dən go pul dimən dən; ... Dən fə le an pan di wan dən we sik, ən dən fə wəl.’ (Mak 16: 17-18) ‘Ən i ədinət twəlv, se dən fə ... get pawa fə mən sik dən, ən fə pul dimən dən’ (Mak 3: 14-15). Dis nə de insay wanwəd wit akəmodativ langwej. di wan dəm we de kam biən na pruf se i pas wan sik.

1. Jems 2: 14:

Yu biliv se Gōd na wan; Yu de du gud: Di dēbul dēnsef biliv, en shek shek.' I nō bin izi fō mek dēn tōk se 'sik' biliv en shek shek. Bōt dēbul dēn kin du dat, en insay sōm instans dēn dōn kōmyuniket dēn fred tru di wan dēn we dēn get. Notis di wan dēn we de kam biēn.

2. Matyu 8: 28-32:

'En we i [Jizōs] bin kam na di kōntri we di Gadaren dēn bin de, de mit am tu we get dēbul dēn, we de kōmōt na di grev dēn, we pas bad bad wan, so dat nōbōdi nō go ebūl fō pas da man de pas da wan de. we. En luk, dēn ala se, 'Wetin wi get fō du wit yu, yu Pīkin fō Gōd? Art yu kam hither tu torment wi bifo di taim?' Naw, a bin de fa frōm dēn wan grup we get swin fidin. en di dēbul dēn beg am, en se, if yu trowe wi kōmōt, sen wi go na di grup we dēn kōl swin. En imbin tok langa olabat, go. en dēn kōmōt na do, en go insay di ship dēn we de bōn: en luk, di wan ol ship dēn rōsh go dōj di stip insay di si, en day na di wata.' (cf. Mak 5: 1-17; Lyuk 8: 26-33)

Diseases nō de tōk, nō get intēlijēns, dēn nō de gi dēn want en volishōn, en dēn nō go ebūl fō mek dēn sōfa.

3. Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 16: 16-21

'En i kam fō pas as wi de go na wan ples fō pre [na o nia Filipi], se wan patikyula savant we de wok fō divineshōn [Gr. Wan spirit, wan Paytōn] bin mit wi, we bin briēj in masta dēn bōku bēnifit bay we dēn bin de tōk sooth. Di sem tin we bin apin afta Pōl en Amerika ala, en dēn se, 'Dēn man ya na savant dēn fō di Gōd we ay pas oj, we de prich to yu di we aw dēn go sev.' En dis i bin du fō bōku dez. Bōt Pōl, bikōs i bin get prōblem wit in at, tōn en tel di spirit se, a de chaj yu insay Jizōs Krays in nem fō kōmōt insay am. En i bin kōmōt da sem awa de. Bōt we in masta dēn si se di op fō dēn bēnifit nō de igen, dēn le pan Pōl en Saylas, en dreg dēn go na makit bifo di rula dēn,' en ɔda tin dēn. Dis na narativ fō sōntin we nōto sik.

4. Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 19: 11-20

Lyuk bin rayt di tin dēn we bin apin leta insay Efīsōs se: 'En Gōd bin de du spēshal mirekul dēn bay di an dēn we Pōl bin mek: dēn nō bin de ker pipul dēn go fa frōm in bōdi hankef o aprōn dēn, en di sik dēn we dēn bin de kōmōt pan dēn, en di sik dēn we dēn bin de pul kōmōt na dēn bōdi, en di sik dēn we dēn bin de pul kōmōt na dēn bōdi. Di wiked spirit dēn bin kōmōt na do. Bōt sōm tēm bak pan di Ju pipul dēn we bin de waka waka, we bin de pul pipul dēn kōmōt na dēn os, tek dēn fō gi dēn nem oba dēn we bin get wiked spirit dēn we get di nem fō di Masta Jizōs, en i se, na Jizōs we Pōl bin de prich. En di sevin boy pikin dēn fō wan Sceva, we na bin Ju, we na bin chif prist, we bin de du dis. en di wiked spirit ansa, en tel dēn se, "Na Jizōs a no, en Pōl a no; Bōt udat una bi? en di man we dēn bin de jomp pan di wiked spirit pan dēn, en masta dēn oj tu [we bin de tray fō du dis kayn tin insay dis patikyula egzampul], en win dēn, so dat dēn go rōnawē kōmōt na da os de neked en wund. en ojman bin kam fō no bōt dis, di Ju pipul dēn en di Grik dēn, we bin de na Efīsōs; En fred bin fōdōm pan dēn oj, en di Masta Jizōs in nem bin get glori. Bōku pan dēn bak we bin dōn biliv bin kam en kōnfēs en deklare dēn deed. en nōto sōm pan dēn we bin de praktis majik art bin briēj dēn buk dēn togēda en bōn dēn na di say we ɔlman de si; en dēn kōnt di prayz fō dēn, en dēn fēn am fifti tawzin pat pan silva. So mighty grow di wōd fō di Masta en win.'

Comment: Noto jōs 'ivil spirit' dēn difrēn frōm 'sik,' bōt wetin di wiked spirit dēn se en du to sevin pan Sceva in bōy pikin dēn tru di dimoniak nō kin rili bi Dēn bin se na wan sik.

Therefore, Demons bin get sōm no bōt Gōd (Jems 2: 14), bōt Jizōs (Mak 1: 21-28; Jizōs en in apōsul dēn dēn bin sho am tru di wan dēn we dēn bin get – we min se na so wan tin bin de we dēn kōl dēbul inspekshōn (bōt noto ɔltēm i bin de tōk to tru, As oda pat dēn sho):

(a) 'sedyuz spirit en tichin dēn fō dēbul dēn. (Fōs Lēta To Timoti 4: 1-5)

(b) noto Gōd versus 'di spirit we Gōd get' – 'spirit fō mistek' versus 'spirits of trut' – 'fals prōfet dēn' versus implied tru prōfet dēn. (1 Jōn 3: 24 - 5: 6)

(c) spiritual gift fō 'discerning of spirits' we dēn nid fō bi asembli fō di Sent dēn, i klia se na fō gayd di wan dēn we nō de mek lay lay tin dēn (Fōs Lēta Fō Kōrint 12: 10; 14: 29); En, tide eni inspekshōn we dēn de mek lēk se na lay lay tin na lay. (Luk Fōs Lēta Fō Kōrint 13: 8-13; Cf. Lēta Fō Efisōs 4: 7-16)

sōrsa en pipul dēn we bin de tink bōt tin dēn we rayt bin ebul fō ful bōku tēm bay we dēn yuz sōm kayn we – ilēksef na bay satan in pawa o bay we dēn sleyt am – bōt dēn bin kam shot pan wetin mek na divayn pawa bin de du am (Iuk Saymōn, Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 8: 9-13; Elimas, Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 13: 4-12; Sceva in bōy pikin dēn (Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 19: 11-20); Nebukanzezar (Daniel 2, en 4) en Bēlshaza (Daniel 5).

Origin en temporal ples fō de na di Dēn nō no dimōn dēn

di ɔrijin fō dimōn dēn frōm di Skripchō dēn pas dēn bin mek dēn bi dēn ya. I nō go kōmand dēn fō 'depat insay di abys'. 'Udat go go o pna di ol we nō get natin? Frōm Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 2: 27-31, wi kam fō no se insay day Krays in sol bin de insay 'Hades' (sōm Baybul dēn dōn sēn am di rōj we as "hēl"), – bōt dēn nō bin lef am de, bikōs i bin mēn frōm di wan dēn we dōn day (vs.22 -33) we de na di wōl. Na de bak di 'Rich Man' we nō rayt' bin de afta day, as Jizōs bin tel insay di rich man en Lazarōs in stori; Bōt 'wan big big galf fiks' bin de bitwin am en di wan dēn we de du wetin rayt (Lyuk 16: 19-31). In ples na Edis go mōs bi di sem wit di wan we dēn bin dōn trowe di enjel dēn we dēn bin dōn trowe en 'rishot am fō jōj' – dat na, Tartarus' – insay Inglish we dēn kin kōl 'hēl' (Sēken Pita 2: 4; Cf. Jud 6) –Bōt difrēns frōm Gehenna, di lek fō faya en ples fō di pōnishment we go de sote go.

Di Grik wok fō 'abyss' o 'bottomless pit' na abussos, wan immeasurable dip. I de wok mō na Revēleshōn:

1) Revēleshōn 9: 1-11, we dēn opin di abys fō mek smok dak di briz en fayv mōnt sik we de mek pipul dēn we nō get di sil fō Gōd na dēn fōrest;

2) Re'veleshon 11: 1-3, we den ripresent wan animal as i de komot na di ol we no get wata fo mek wo . agens God in tu witnes den en kil den pwel di oli wan den na God te di tawzin ia don. En insay di las akon di difrens bitwin di 'Abyss' en di 'Lake of Fire and Brimstone' klia wan, den dro am klia wan – di las ples fo di fayn en no don fo mek di wiked wan den sofa. Dis difrens wit Edis, we den go don di tem we den bin de jor di las en jeneral jomment.
(Re'veleshon 20: 11-15)

Koment: Di 'Loks' fo di 'Abis den bin lef fo los fo wan sizin fo wan divayn poposhon. I kin bi di sem we fo 'dimon' fo alaw fo sho aw di pawa we komot from God pas di pawa we di dayabol fos den get, lek di wan den we wi Masta en in apsol den en som oda pipul den get.

Bot wi get oda tin den we wi fo tink bot fo tek tem tink bot, insay di skripchon den we den adres to Kristian den we get pegan bakgron en we de miks pan rilijon envayroment, we involv di 'ay' as rijyon we den de du tin.

Insay Leta Fo Efisos 2: 2, den tok bot Setan insay di stement se 'yu wan tem waka akodin to di we aw dis woi de go, akodin to di Prins fo di Pawa den we di Ay fo di Spirit we de wok naw na di Pikin den we no de obe.'

In Ephesians 6:10-12: 'Fo tru, una fo strong na di Masta, en di trenk we i get pan in pawa. Put di wan ol Armor of God, so dat una go ebul fo tinap agens di debul in wiles. bikos wi resleshon no de agens bodi en blod [noto agens mortalman, fos fos o noco], bot agens di prinsipal den, agens di pawa den, agens di wol-rula den fo dis daknes [spiritual en moral daknes], agens di spiritual os fo wikednes insay di ples den we de na evin' (di atmosferik evin), o to pawaful kopto eniti den we get ay ay pozishon na di woi onda di kontrol fo Setan en in . Imps.

In Kolosian Wi get den tin ya: 'God don deliv wi [we na Kristian den] komot na di pawa we daknes get [di domeyn o kinjdom fo Setan], en translet wi insay di kinjdom fo di pikin we i lek [Jizos . Krays, we in kinjdom bay we i de tok bot scontin na wan we get layt (luk Jon 1: 1-14; 8: 12; Jon In Fo's Leta 1: 5-7; 2: 7-11, usay 'daknes' en layt' noto bodi, bot na spiritual, etikul, moral]]' (1:13)—we no get enitin fo du wit o chenj na di say we di ples de.

Therefore: 'Teke heed lest there THE THE NEA THE NEA mek yu spoil yu tru in filosofi en vain deceit, afta di rudiments [o elements] na di woi, en noto afta Krays: bikos insay am, i de liv ol di fulnes fo di wan den we de na di Godhead bodi, en insay am, una mek ful, udat na di edman fo ol di prinsipal en pawa: ... we don pul di prinsipal den en di pawa den, i mek wan sho pan den opin wan, triumph oba den insay (dat na, insay in day na di kros).'
(2:8-10,15)

Comment: Di wod we den translet ya as element spirit, rudiment, kin min di fawndeshonal prinsipul den fo no; Den bin de yuz am bak fo di besis tin den we mek di natura woi (di woi, di briz, di faya, en di wata) we som tem den bin de tink bot as spirit pawa. Bot den bin yuz di wod bak fo di 'hevin bodi den en di pawa den we den bin tink se go de insay den. Den bin tek den tin ya as pipul den we get pawa pan mortalman biznes, jos lek aw pipul den tide biliv pan fate en rid den orokop den na di evride pepa den, en scontende den kin tek den sirios wan.'

Comments: the following comment in the Cambridge Bible Commentary on the New English Bible don get plenti tins fo komment am se: 'Wan taim weh e don finish pas, e bi tok se na Jesus na di onli senta fo di Christian laif. Spekulieshon böt planet pawa en den ifekt pan mortalman destiny no fo lisin to.... Insay di fo sentiwod AD den bin get boku spēkulayshon böt divayn pawa den we bin de kontrol di yunivas en böt di korekt we fo kam to tem wit den. Boku tem, den bin de tok böt dis tok böt di ol lay lay stori den o di lay lay stori den böt pegan god den en god uman den. So, den bin mek in bies as opoz to Kristianiti we strong wan bays pan wan istri kôlcho, Jizos Krays, en pan konvinsin pruf fo in importants as di wan we God tok to mortalman. Insay den spēkulayshon ya di element spirit o pawa den we den bin tink se de liv na di planet den bin de loom big big wan. (Luk op 1:16)

So, di skripchö densem no de difinitiv insay eni wan pan di ol o Nyu Testament we i kam pan di spatial ples den na di ples den we den de tink böt en fo wi fo tray fo bi rili presumptuous.

c. Demon Possession Now

Di Roman Katolik Choch we de gi tradishonal ikwal ples wit Skripchö insay in fet en proasis, biliv se dəbul poseshon de naw. I kateshizm fo Kristian tichin, 1949, wan 2nd rivays edishon fo di Baltimo Katekism, de sho di we aw pipul den de tink se 'di dəbul den [dat na, dəbul den], o di wiked spirit den' fo di Skripchö den na 'bad enjel den,' en

(a.) Sontende den kin alaw dəbul den fo go insay di bədi fo man fo yuz pawa oba in fakulti den – wan stet we den kəl diabolical . propati; o den alaw den fo sofa posin from we no get – wan stet we den kəl diabolical obsession.

(b) Diabolical possession en obsession na God alaw am fo sho fo in glori, fo posh sin, fo briq sina den fo ripent, o gi occasion fo di eksesayz fo gud kwaliti.

(c) we di dəbul yuz di bədi fo di bədi fo posin we get di posin fo tok o du bad tin, di posin no gilti fo sin, if i no gri fo du wetin i want.

(d) Eksorsism na di akt fo drəb o wən of wiked spirit from pipul, ples o tin den we den get o we den get. Di Choch bin get from Krays di pawa fo pul di dəbul den komot na di choch.

(e) Wan Eksorcist na wan we get pawa, we wan bishop bin gi, fo yuz dəbul den. Di oda we aw den mek eksorcist na di tod wan pan di 4 smol smol oda den we di Westen Choch bin gi. Na jəs wit in bishop nōmō den alaw wan prist we den alaw fo yuz in pawa fo pul di bad spirit den we de na di wəl.'

'Scripture cite en kot: Matyu 10: 1; Leta Fo Efisəs 6'11. Pita In Fos Leta 5: 8-9. (Təpik 44, 45; pej 34-36)

səm Protestant səs dən de sho biliv pan diməniakal posəshən as rial stil. ‘Haynes, in spiritualism vs Christianity, se: ‘Setan possess di sol ən bədi fə man ən uman naw jəs lək aw i əva bi.

Scriptures

Di skripchə dən nə de difinitiv pan di mata we dən de tink bət naw, bət wi kin əgzamin ənitin we wi no bət we go gi wan klyu.

(a) Di Ol Testament nə de dil wit dimən as a so, ən Nəto di Gəspəl we Jən rayt, we səntəm dən nə bin dən rayt te di las tən ia na di fəs Kristian səntinari – we səm pipul dən tink se dimən get bigin fə alaw afta di klos fə di Ol Testament kanon ən i rich in mak insay Krays in təm ən in apəsul dən, fə mek dən alaw fə sho dən tru dən fə di pawa we Gəd get oba Setan pawa, ən afta dat dən nə bin de igen, pan əl we dən nə bin dən pul am kəmət kpatakpatə.

Dat dəbul posishən rich in pik ən bigin in dəklin ivin we Krays stil de alayv, kin bi tru. bikəs i de tək bət fə get ‘di strong man’ (Setan) ən ‘spoil in os’ (bay we dən pul dimən dən) (Matyu 12: 28-29). ən we səvinti we i bin dən sən go bifo to ples dən we i go go afta dat, i go bak gladi se ‘Ivin di dəbul dən de ənda wi insay yu nem,’ i se, ‘A si se Setan dən fədəm as laytin frəm əvin.’ (Lyuk 10: 17-20)

(b) I tan lək se i rili impətant fə mek dən nə tək bət pawa fə pul dəbul dən kəmət as wan pan di mirekul gift dən we de insay əni wan pan di ləta dən to chəch ə Kristian pipul dən, pan əl we di Apəsul dən bin de yuz am (ən Filip) lək aw wi bin dən tək na di Buk fə Akt ən prəmis ən ripət insay Mak 16: 17-29.

(c) I nə klia frəm di Skripchə dən wetin kəndishən dən bin mek dimən get, pan əl we Krays in parabolik məsej na Matyu 12:43-45 tan lək se i de sho se dən kin tek wan ‘əmti os’ bak, ən dat mek dən nə get di rayt piety ən karakta, ivin if yu nə get fiendish ə malignant dispozishən, kin bi wan factor.

Kənklushən

Frəm əl wetin wi dən lan, di klimaks fə wisəf de na Ləta Fə Efisəs 6: 10-20 ən Ləta Fə Kələse 2: 8-15, ən wetin wi get bak na Kələseans 2: 16 - 3:17 (ən əda pat dən we tan lək dis), mek wi biliv se Krays de kəntrol, bikəs i dən sho se i bətə pas Setan ən əl in enjəl dən ən/ə dəbul dən, so dat wi deliverance frəm dən kəntrol na garanti bay fet in ən loyal səbmishən to am. dat fə fri Kristian dən we get əl kayn lay lay tin dən we pipul dən biliv ən fred fə wan wiked spirit wəl.

Dimən dən nəto Krays as i drəb dən ən Setan bin yuz dən fə du wetin i want.